

TRONDHEIM KOMMUNE

Ungdomsundersøkelsen Hovedrapport 2005

Hovedrapport

FORORD

Rådmannen ga Utviklingstjenesten i Trondheim kommune høsten 2004 i oppdrag å planlegge og gjennomføre en ungdomsundersøkelse med en vid tilnærming knyttet til ulike sider ved ungdomstida. Det var flere signaler på at det var grunn til bekymring knyttet til seksualitet, psykisk helse, rus og kriminalitet. På den annen side vet vi at de aller fleste ungdommene lever et godt ungdomsliv med familie, venner og en aktiv fritid. Rådmannen ønsket informasjon, som kunne gi grunnlag for å jobbe mer helsefremmende og forebyggende i Trondheim.

Det ble etablert en referansegruppen bestående av representanter fra Rådmannens fagstab, enhetene, SLT- koordinator, Midtnorsk kompetansesenter for rusfeltet og HUNT (Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag). Vi har også fått nyttige innspill fra elever, gjennom representanter for Sentralt elevråd (i dag: Ungdommens bystyre) samt Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap, NTNU.

Spørreskjemaet ble utarbeidet i samarbeid med referansegruppen.

Prosjektgruppen hos Utviklingstjenesten har bestått av Per E. Johansen (prosjektleder), Merete Moe (prosjektleder fram til august 2005), Ingunn Helene Thorland, Jan Kåre Jøsok, Dag-Tore Foss og Trygve Steiro.

Vi vil takke alle som har bidratt i forberedelsen og gjennomføringen av Ungdomsundersøkelsen 2005; men først og fremst alle elever som har besvart undersøkelsen.

Rådmannen

Trondheim, 20. mars 2006

SAMMENDRAG

Ungdomsundersøkelsen 2005 viser at det store flertall av ungdommer i Trondheim har det bra både på skolen og i fritida. De har god helse, et godt forhold til foreldrene, gode venneforhold og varierte fritidsaktiviteter. Funnene kan være et korrektiv til de negative bildene som tegnes av dagens ungdom i noen offentlige debatter. Imidlertid finner vi tall som gir grunn til ettertanke i Trondheim.

Vi vil nedenfor gi en nærmere omtale av funn.

Det siste tiåret har vi opplevd massiv økning i bruken av teknologiske medier som Internett, mobiltelefon og spillkonsoller. Dette gjenspeiles også i fritidsmønsteret til ungdom i 2005.

85 % av ungdommene hjelper besteforeldre eller andre som trenger hjelp. 70 % sier at de siste 12 måneder har bidratt til et veldedig formål og 60 % sier de har bidratt til å stoppe eller hindre mobbing.

2 av 3 sier de spiser frokost daglig. Det er flere gutter enn jenter som spiser frokost daglig. I underkant av 40 % av elevene spiser egen matpakke daglig. Det er få som oppgir at de spiser hurtigmat hver dag, ca. 30 % spiser dette én gang pr uke. Det er langt flere gutter (19 %) enn jenter (7 %) som drikker brus daglig. Jentene spiser mer grønnsaker og frukt enn guttene og de drikker i tillegg mer vann.

Når vi ser på spørsmål som gjelder psykisk helse og stress, svarer jentene i større grad at de har plager med dette enn guttene, noe som også samsvarer med annen forskning (Wold 2005).

Det er flere jenter enn gutter som opplever sterkt forventningspress. De fleste tilskriver det forhold ved seg selv. Dette er tegn på en sårbarhet hos ungdom som vi kan finne beskrevet i andre undersøkelser (Almås, Karlsen, Thorland, 1995).

I Statistisk Sentralbyrå (SSB) sin levekårsundersøkelse (2002) rapporterer unge kvinner og menn (16-24 år), i økende grad symptomer og plager som konsentrasjonsvansker og søvnproblemer. Andelen blant unge som føler seg nedstemt og deprimert eller som føler seg irritable og aggressive er høy og økende. Særlig er nivået høyt blant unge enslige kvinner.

15 % av jentene og 6 % av guttene oppgir at de "av og til" eller "ofte" har et spiseproblem.

82,6 % av elevene røyker ikke, mens derimot 9,6 % røyker daglig. Undersøkelsen viser at på 9. trinn bruker 1,7 % av elevene snus daglig og 2,7 % av og til, mens tallet for videregående skole er henholdsvis 9 % og 7,8 %.

Resultatene i denne undersøkelsen tyder på at det har vært en nedgang i andelen unge som røyker daglig – noe som samsvarer med andre tall som viser en røykenedgang siden årtusenskiftet i denne aldersgruppen (SSB 2005, Folkehelseinstituttet 2005).

48,4 % drikker "aldri" eller "svært sjelden" alkohol. 1,7 % drikker flere ganger i uka eller daglig. 16 % drikker alkohol stort sett hver helg. Det er noen flere gutter enn jenter som sier de "aldri" har drukket alkohol (31 % gutter, 27 % jenter), mens det er flere jenter enn gutter som drikker alkohol "av og til".

90 % av ungdommene oppgir at de aldri har ruset seg på narkotiske stoffer. Av de 10 % som har ruset seg er hasj klart hyppigst brukt. Det kan se ut til at prosentandelen i Trondheim som har prøvd narkotika er noe lavere enn i nasjonale undersøkelser (SIRUS 2005).

3,9 % (171 elever) oppgir at de har truet til seg penger eller gjenstander én eller flere ganger i løpet av det siste året. 23 av guttene har gjort dette over 10 ganger. 3,8 % (166 elever) oppgir å ha vært i slåsskamp mer enn ti ganger i løpet av det siste året.

3,5 % oppgir å ha solgt seksuelle tjenester en eller flere ganger – i antall utgjør dette 153 personer.

Venner er viktig både når en har det bra og når en har problemer. Når vi spør ungdommene hvem de ville snakket med eller søkt hjelp hos hvis de hadde opplevd noe vondt og vanskelig, er venner førstevalget. Deretter kommer mor og så far.

Gjennom kommentarene som kommer fram på spørsmålet om hvordan de ser for seg livet som voksne, finner vi alt overveiende optimistiske svar. De aller fleste, på tvers av kjønn ser for seg både familie og at de skal ut i arbeidslivet. Hovedsaken er jo at helhetsinntrykket er som en 13-åring sier det: *"Æ trur ganske enkelt det går bra"*.

UNGDOMSUNDERSØKELSEN 2005

H O V E D R A P P O R T

1. INNLEDNING OG BAKGRUNN	5
2. GJENNOMFØRING OG METODE	5
3. PRESENTASJON AV RESULTATENE	6
4. HVEM HAR SVART?	7
4.1. Svarfordeling.....	7
4.2. Kjønn	7
4.3. Etnisk bakgrunn.....	7
4.4. Hvor bor du?	8
5. UTDANNING/FREMTIDSPLEANER	9
5.1. Hvor gjør du som oftest lekser?	9
5.2. Hvem hjelper deg med leksene når du har behov for det?	9
5.3. Hva er den høyeste utdanningen du planlegger å ta?.....	9
5.4. Hvis du ser 10 år frem i tid. Hva tror du at du arbeider med? Hvordan tror du livet ditt ser ut på det personlige planet?	10
6. FRITID	12
6.1. Er du/har du vært med i noen av følgende foreninger, klubber og lag etter at du fylte 13 år?	12
6.2. Hva gjør du vanligvis når du har fri?.....	13
6.3. Har du vært på/i noe av dette i løpet av de siste 2 ukene?	14
6.4. Hvis du kunne velge selv, ville du da valgt å delta i en fritidsaktivitet som hovedsakelig er: .	15
6.5. Hva gjør du på en vanlig fredags-/lørdagskveld?.....	15
6.6. Får du stort sett lov til å delta på de fritidsaktivitetene du ønsker?	16
6.7. Har du stort sett penger til å være med på de fritidsaktivitetene du ønsker?.....	16
6.8. Opplever du at familien din har så dårlig økonomi at du ikke kan delta i de samme aktivitetene som dine venner?	16
6.9. Har du vært i Trondheim sentrum (midtbyen) i fritida de siste 7 dagene på ettermiddags-/kveldstid?	16
7. IDRETT OG FYSISK AKTIVITET	18
7.1. Hvor mange klokketimer i uka driver du med idrett eller fysisk aktivitet så mye at du blir andpusten/svett?	18
7.2. Hvordan kommer du deg vanligvis til skolen?	18
8. VENNSKAP OG PSYKISK HELSE	20
8.1. Tenk deg at du har opplevd noe vondt og vanskelig. Hvem ville du snakket med eller søkt hjelp hos?	20
8.2. Kryss av for hvordan du føler deg:	22
8.3. Når du er sammen med venner eller kamerater er du da som oftest med:	23
9. SELVBILDE, KROPP OG SEKSUALITET	24
9.1. Hvordan har du det stort sett med deg selv?	24
9.2. Vil du si om deg selv at du er:	24
9.3. Føler du at du er godt likt blant elever på trinnet?.....	24
9.4. Føler du at du er godt likt blant venner?	24

9.5.	Hvor har du fått nyttig informasjon om forelskelse, kropp og seksualitet?	25
9.6.	Når det gjelder forelskelse, kropp og seksualitet ønsker jeg å høre mer om:	25
9.7.	Har du noen gang hatt kjæreste?	26
9.8.	Har du noen gang hatt samleie?	26
9.9.	Synes du det er lett å skaffe prevensjon?	27
9.10.	Dersom du har sex/samleie, bruker du prevensjon?	27
9.11.	Har du noen gang gjort ei jente gravid? (Gutter)	27
9.12.	Har du noen gang vært gravid? (Jenter)	28
9.13.	Hvem snakker du med om forelskelse, kropp og seksualitet?	29
10.	SYKDOM OG PLAGER	30
10.1.	Hvis du tenker på de siste 12 månedene, har du vært så mye plaget med noe av dette at du ikke har kunnet gjøre ting du har lyst til?	30
10.2.	Er du frisk og fornøyd med livet?	32
10.3.	Fortell oss hvor stressende du føler at hver av disse ulike tingene eller situasjonene har vært for deg i løpet av det siste året?	32
11.	KOSTHOLD	33
11.1.	Hvor ofte spiser du til vanlig disse måltidene?	33
11.2.	Hvor ofte spiser du minst ett måltid sammen med familien?	33
11.3.	Hvor ofte spiser du egen matpakke?	33
11.4.	Har du mulighet til å kjøpe mat i skolekantine?	33
11.5.	Har du mulighet til å spise matpakke/formiddagsmat inne på skolen?	34
11.6.	Hvor ofte spiser du noe av dette?	34
12.	TOBAKK OG RUS	36
12.1.	Røyker du?	36
12.2.	Har du noen gang drukket så mye alkohol at du har vært tydelig beruset/full?	37
12.3.	Hvor ofte drikker du alkohol?	37
12.4.	Hvor mange ganger har du i løpet av de fire siste ukene drukket så mye at du har følt deg tydelig beruset?	38
12.5.	Hvordan skaffer du deg alkohol?	38
12.6.	Bruker du snus/skrå?	38
12.7.	Har du noen gang ruset deg på narkotiske stoffer?	39
12.8.	Har du noen gang brukt anabole steroider eller andre dopingmidler?	39
13.	SOSIAL ATFERD, NORMBRUDD OG VOLDSUTSATTHET	40
13.1.	Har du vært med på/gjort noe av dette det siste året?	40
13.2.	Har du måttet oppsøke lege i løpet av de siste 12 mnd. fordi du har vært skadet på grunn av:	42
13.3.	Trives du stort sett på skolen?	42
13.4.	Nevn 3 fag du liker:	43
13.5.	Nevn 3 fag du ikke liker:	43
13.6.	Kryss av for de fritidsaktivitetene du godt liker å holde på med:	44
13.7.	Her kan du nevne andre ting du er opptatt av å få fram, og som det ikke er spurt om eller ting du vil utdype.	44
14.	BRUK AV RESULTATENE	47

1. INNLEDNING OG BAKGRUNN

Utgangspunktet for dette prosjektet er Program for skolehelsetjenesten i grunnskolen og videregående skole, vedtatt av Trondheim bystyre og Sør-Trøndelag Fylkesting. Det legges i programmet vekt på større satsing på forebygging som følge av økende problemer knyttet til helse, rus og vold blant ungdom. Rådmannen ønsket informasjon, som kunne gi grunnlag for å jobbe mer helsefremmende og forebyggende i Trondheim.

Den siste store ungdomsundersøkelsen i Trondheim var i 1994 (Ungforsk 2/95). Ungdomsundersøkelsen i Trondheim 2005 er den største i Trondheim på over 10 år. Denne undersøkelsen (Ungdomsundersøkelsen 2005) er mer omfattende og har også flere og andre temaområder enn for 10 år siden.

Utviklingstjenesten i Trondheim kommune fikk høsten 2004 i oppdrag å gjennomføre undersøkelsen.

Resultatene er tenkt brukt i forebyggende arbeid blant annet til prioritering av innsatsområder og tiltak rettet mot ungdom i skolene og i bydelene. Det har vært et ønske å fremstille data som kan benyttes ved den enkelte skole både av elever og lærere. Vi håper også at denne rapporten kan være til nytte som et hjelpemiddel også for andre som lever med og jobber med ungdom; som foreldre/foresatte, andre kommunale ansatte og fylkeskommunale enheter, Ungdommens bystyre, frivillige lag og organisasjoner.

Våren 2005 ble det gjennomført en forundersøkelse som ga nyttige tilbakemeldinger i forhold til endelig utforming av tema og spørsmål i undersøkelsen.

2. GJENNOMFØRING OG METODE

Undersøkelsen omfatter elever på 6. og 9. trinn i grunnskolen i Trondheim, samt grunnkurs og videregående kurs 1 (VK1) i videregående skoler i Trondheim. 6. trinn har svart på en tilpasset versjon av spørreskjemaet. For 6. trinn er ikke spørsmål om seksualitet eller rusbruk med. I tillegg er svaralternativene noe annerledes. Undersøkelsen var nettbasert¹ og elevene svarte på undersøkelsen i skoletiden. Gjennomføringsperioden var oktober 2005.

Undersøkelsen er besvart uten navn, og er ikke konsesjonspliktig i forhold til personopplysningsloven. Det var gitt skriftlig beskjed om reservasjonsrett til foreldre i grunnskolen. I instruksjonen til elevene het det at de kunne unnlate å besvare enkeltspørsmål eller la være å delta i undersøkelsen.

Undersøkelsen omfatter et bruttoutvalg på 8392 hvorav 6273 har svart. Elevtallsgrunnet er basert på GSI-tall². Totalt ga dette en svarprosent for undersøkelsen på 74,7 %. Svarene er fordelt slik: 1791 på barnetrinnet (6. trinn) som gir en svarprosent på 90,2 %, 1594 på ungdomstrinnet (9. trinn) som gir en svarprosent på 80,7 % og 2888 fra grunnkurs og VK1 i videregående skoler som gir en svarprosent på 65,1 %.

En høy svarprosent er viktig for at undersøkelsen skal være mest mulig representativ. I denne undersøkelsen mener vi at svarprosenten totalt sett gir en god representativitet. Det er likevel viktig å ta høyde for at svarprosenten er ulik når vi skiller på skoleslag – lavest i videregående skole og høyest i barneskolen. I tillegg varierer svarprosenten på den enkelte skole.

Alle ungdommer nås ikke i en slik undersøkelse. Vi bør derfor reflektere over hvilke grupper av elever som ikke har deltatt. Det ble foretatt purringer på enkelte av skolene. På en av skolene ble det organisert en oppsamlingsrunde. Begge deler bidro til å øke svarprosenten.

---

¹ Elevene besvarte undersøkelsen på skolen via utfylling av et spørreskjema via Internett.

² GSI-tall for grunnskolen og videregående skole er fra oktober 2005. (GSI-tall er her offisielt elevtall ved et gitt tidspunkt.)

3. PRESENTASJON AV RESULTATENE

Dette er i all hovedsak en kvantitativ undersøkelse der ungdom blir stilt spørsmål om egen helse, forelskelse, kropp og seksualitet samt rusmidler og problemadferd. I tillegg er det flere åpne spørsmål.

I det følgende presenteres resultatene i tabellform splittet på skoletype; ungdomsskole og videregående skole. Ungdomsskole vil i denne undersøkelsen bety 9. trinn. Videregående skole innebærer i denne undersøkelsen grunnkurs (GK) og videregående kurs 1 (VK1) samlet.

På enkelte spørsmål blir materialet også splittet på kjønn. I andre tilfeller omtales kjønnsforskjeller i kommentarer. Utvalgte resultater for 6. trinn er også med i presentasjonen (for alle resultatene fra 6. trinn vises det til egen trinnrapport). Disse tabellene skiller seg fra de andre ved at de har en stiplet (- - - -) kantlinje. Hovedrapport og trinnrapporter vil bli publisert på kommunens nettsider.

Åpne svar vil bli beskrevet gjennom kommentarer og utvalgte utsagn.

Tabellene presenteres hovedsakelig i to varianter:

- a) Frekvenstabeller som viser svarfordelingen på spørsmål med ulike svaralternativer.
- b) Flervalgstabeller hvor det var mulig å velge/krysse av for flere svaralternativer. Prosentene er da beregnet ut fra totalt antall svar fra elever for den enkelte skoletype.

4. HVEM HAR SVART?

4.1. Svarfordeling (antall og prosent)

Undersøkelsen omfatter et bruttoutvalg på 8392 hvorav 6273 har svart. Totalt ga dette en svarprosent for undersøkelsen på 74,7 %.

Trinn	Hele kommunen		Trinn-tall ¹ (GSI)
	Antall	%	
Barneskole (6. klasse)	1791	90,2	1985
Ungdomsskole (9. klasse)	1594	80,7	1974
Videregående skole (totalt)	2888	65,1	4433
VGS: Grunnkurs	1497	65,7	2279
VGS: Videregående kurs 1	1391	64,6	2154
Totalt (sum)	6273	74,7	8392

4.2. Kjønn (antall og prosent)

Kjønn	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Gutt	796	49,9	1411	48,9	2207	49,2
Jente	798	50,1	1477	51,1	2275	50,8
Sum	1594	100	2888	100	4482	100

Gutter og jenter er tilnærmet likt representert i undersøkelsen.

4.3. Etnisk bakgrunn (prosent)

Fødested for elev, mor og far?	Trinn	Ikke født i Norge	Født i Norge	Sum	Antall svar
		%	%	%	N
Elev	Ungd.skole	4,6	95,4	100	1594
	VGS	6,6	93,4	100	2888
	Ung. + VGS	5,9	94,1	100	4482
Mor	Ungd.skole	8,9	91,1	100	1591
	VGS	8,5	91,5	100	2885
	Ung. + VGS	8,6	91,4	100	4476
Far	Ungd.skole	9,1	90,9	100	1591
	VGS	10	90	100	2883
	Ung. + VGS	9,6	90,4	100	4474

De aller fleste som har deltatt i undersøkelsen er født i Norge med norskfødte foreldre.

¹ GSI-tall for grunnskolen og videregående skole er fra oktober 2005. (GSI-tall er her offisielt elevtall ved et gitt tidspunkt.)

4.4. Hvor bor du? (antall og prosent)

Bosted	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Berg/Tyholt	76	4,8	109	3,8	185	4,1
Bratsberg	18	1,1	17	,6	35	,8
Byneset/Leinstrand	45	2,8	69	2,4	114	2,6
Byåsen	260	16,4	379	13,2	639	14,3
Charlottenlund/Jakobsli	82	5,2	165	5,7	247	5,5
Flatåsen/Saupstad	139	8,7	182	6,3	321	7,2
Hallset	24	1,5	30	1	54	1,2
Heimdal	176	11,1	286	9,9	462	10,3
Ila/Trolla	7	,4	43	1,5	50	1,1
Jonsvatnet	9	,6	16	,6	25	,6
Lade	48	3	96	3,3	144	3,2
Lademoen	8	,5	18	,6	26	,6
Midtbyen (sentrum)	17	1,1	41	1,4	58	1,3
Nardo	71	4,5	86	3	157	3,5
Nidarvoll/Leira	57	3,6	60	2,1	117	2,6
Ranheim	97	6,1	139	4,8	236	5,3
Risvollan/Othilienborg	56	3,5	101	3,5	157	3,5
Rosenborg/Møllenberg	22	1,4	87	3	109	2,4
Sjetne/Okstad	49	3,1	77	2,7	126	2,8
Strindheim	59	3,7	90	3,1	149	3,3
Sverresborg	40	2,5	86	3	126	2,8
Tiller/Hårstad	95	6	161	5,6	256	5,7
Øya/Singsaker	31	1,9	57	2	88	2
Åsvang/Stokkan	44	2,8	73	2,5	117	2,6
Utenfor Trondheim	3	,2	242	8,4	245	5,5
Annet sted	57	3,6	169	5,9	226	5,1
Sum	1590	100	2879	100	4469	100

Størst andel av elevene oppgir å bo på Byåsen og Heimdal, med henholdsvis 14,3 % og 10,3 %.

5. UTDANNING/FREMTIDSPLANER

5.1. Hvor gjør du som oftest lekser? (antall og prosent)

Hvor gjør du som oftest lekser?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
På skolen	904	56,7	1530	53,2	2434	54,4
Hjemme	679	42,6	1297	45,1	1976	44,2
Annet sted	10	,6	51	1,8	61	1,4
Sum	1593	100	2878	100	4471	100

Hvis vi ser utvalget samlet, dvs. 9. trinn, grunnkurs og videregående kurs 1, viser tabellen at flertallet av elevene gjør lekser på skolen. Hvis vi splitter resultatet på kjønn, finner vi at flere gutter (62 %) enn jenter (48,5 %) gjør lekser på skolen. Det er over halvparten av jentene som oppgir at de gjør lekser hjemme, mot 37 % av guttene.

61 respondenter har krysset av for at de gjør lekser et annet sted enn hjem/skole. Det mest brukte alternativet var "biblioteket" med 12 respondenter (5 gutter og 7 jenter).

5.2. Hvem hjelper deg med leksene når du har behov for det? Gjelder både hjemme og på skolen. (antall og prosent)

Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Hvem hjelper deg med leksene når du har behov for det?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Foreldre/foresatte	1302	81,7	1748	60,5	3050	68,0
Lærere	1257	78,9	1985	68,7	3242	72,3
Skolekamerater	628	39,4	1488	51,5	2116	47,2
Venner	718	45,0	1268	43,9	1986	44,3
Andre	123	7,7	242	8,4	365	8,1
Ingen	70	4,4	261	9,0	331	7,4

Det er i størst grad lærere som hjelper elevene med leksene når vi ser utvalget samlet (72,3 %), tett fulgt av foreldre/foresatte (68 %). I ungdomsskolen oppgir elevene at det oftere er foreldrene/foresatte enn lærerne som hjelper dem med leksene. I videregående skole er det færre som får hjelp fra foreldrene, og flest som får hjelp fra lærerne (68,7 %). Mange i videregående skole oppgir at de får hjelp fra skolekamerater (51,5 %).

5.3. Hva er den høyeste utdanningen du planlegger å ta? (antall og prosent)

Hva er den høyeste utdanningen du planlegger å ta?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Videregående allmennfag	199	12,6	59	2	258	5,8
Videregående yrkesfag	179	11,3	487	16,9	666	14,9
Høgskole	51	3,2	293	10,2	344	7,7
Universitet	297	18,8	733	25,5	1030	23,1
Har ikke bestemt meg enda	797	50,3	1225	42,5	2022	45,3
Annen utdanning	60	3,8	82	2,8	142	3,2
Sum	1583	100	2879	100	4462	100

45,3 % både på ungdomsskole og videregående skole har ikke bestemt seg enda for den høyeste utdanningen de skal ta. 23,1 % oppgir at de har tenkt å ta universitetsutdanning. Videregående yrkesfag er mer populært enn videregående allmennfag.

Det er langt flere gutter enn jenter som har svart at den høyeste utdanningen de ønsker å ta er videregående yrkesfag. Det relativt svakere utslaget for videregående allmennfag skyldes delvis at dette er et samletall, en del av de eldste elevene er allerede i denne utdanningen. Hvis vi ser på 9. trinn for seg selv, finner vi at videregående allmennfag er høyeste planlagte utdanning for 12,6 % av elevene, mens videregående yrkesfag er høyeste planlagte utdanning for 11,3 %.

En større andel jenter enn gutter aspirerer til høyskole- eller universitetsutdanning, men forskjellene er ikke veldig store.

5.4. Hvis du ser 10 år frem i tid. Hva tror du at du arbeider med? Hvordan tror du livet ditt ser ut på det personlige planet? Prøv å beskrive det viktigste med dine egne ord.

Det er en stor andel av elevene som har svart på dette spørsmålet; 1623 svar fra 6. trinn og 4225 svar fra 9. trinn, grunnkurs og videregående kurs 1.

Framtidsspørsmål 6. trinn

Det er stor variasjon i 11-12-åringenes framtidsplaner, men de aller fleste ser for seg en positiv framtid. Flere nevner at de ønsker å ha "et vanlig liv". Typiske utsagn er:

"Det blir sikkert et helt vanlig liv"
"Jeg tror jeg har en normal jobb som alle andre"
"...ser vanlig ut"
"Tjener passe"
"Det er mest sannsynlig at livet mitt er helt normalt"
"Det viktigste er å ha jobb, mat og penger"

Noe overraskende er det at flere i denne aldersgruppen allerede planlegger at de skal arbeide samtidig som de studerer, for å slippe å ta opp så stort studielån:

"Jeg har planlagt å kjøre buss mens jeg studerer, slik at studielånet ikke blir så høgt"
"Tror jeg jobber på Prix mens jeg tar utdanning"

En god del på 6. trinn er opptatt av økonomi i sine framtidssvar:

"Jeg må spare penger med å bo hjemme en stund"

I denne aldersgruppen er sportsrelaterte yrker nevnt ofte, og fotball står i en særklasse i Trondheim. "Drømmen om Real Madrid... eller Rosenborg?". Noen er mer realitetsorienterte og ser for seg et annet yrke i tillegg til å være aktiv i idrett:

"Fotballspiller eller kokk"
"Jeg tror jeg jobber med noe innen sport/fotball"
"Jeg vil bli fotballspiller og heismontør"
"Jeg vil bli fotballspiller, skiløper, syklist eller en sportskommentator"

Kokk er for øvrig populært. Det er også mange framtidige frisører her.

Framtidsspørsmål ungdomsskole 9. trinn, grunnkurs og videregående kurs 1

Svært mange sier de vil studere, men de fleste som sier dette kommenterer også at de vil arbeide ved siden av:

"Ekspeditor i butikk sammen med studier"

Denne aldersgruppen framstår som mer "realistiske" i utsagnene sine. En del drømmer er i ferd med å smuldre?

"Jeg tror kanskje jeg kan være en arkitekt. Siden jeg ønsker mest å bli det. Det er det jeg har drømt om! Hvis jeg da har kommet inn på skolen? Jeg vet ikke helt jeg....kanskje jeg blir bare en kontordame. Jeg vet ikke!"

"Men for å være realistisk er det vel stor sjanse for at jeg ikke har noe særlig til utdanning, siden jeg enda ikke har klart å bestemme meg for hva jeg skal bli.."

Og noen synes kravene er slitsomme:

"Har ingen aning, det er helt forjævlig! Alle snakker om planer, men hos meg er det ingenting som frister. Seff har jeg lyst til å bli lege, men det tror jeg er vanskelig for meg, tenkte også på lærer, men barn og ungdom er så slitsomt.."

Vi finner også i denne aldersgruppen en god del fotballpreferanser, og noe "Eggen-filosofi":

"Jeg skal spille fotball i Rosenborg, samtidig som jeg tar jus-studier, for jeg vil ha noe å falle tilbake på.."

Både de som vil bli kokk og de som vil bli frisør ser for seg at de vil starte noe eget.

De aller fleste, på tvers av kjønnene, ser for seg at de skal ut i arbeidslivet, men hovedsaken er jo:

"Jeg tror ganske enkelt det går bra"

Yrkes- eller utdanningsvalg

Vi har gjennom enkelt ordtellingssøk¹ fått frem følgende liste av mulige yrkesvalg. Ordsøket omfatter 4225 svar fra 9. trinn, grunnkurs og videregående kurs 1. Vi har kun tatt med ord som refererer til konkrete yrker. Mer "uklare ord" som "studere/studier", "butikk", "kontor" og lignende er ikke tatt med. Videre gjelder det ord som både kan være yrkesvalg og hobby, for eksempel "fotball", "håndball", "hest", "data", "musikk" osv. Listen inneholder alle ord som har fått flere enn 40 treff.

Utdanning/type yrke	Antall forekomster av ord
Lege	224
Politi	138
Snekker/tømrer	135
Elektriker	117
Lærer	106
Kokk	103
Arkitekt	96
Advokat	95
Forsvaret, militær, befal	93
Psykolog, psykologi	90
Frisør	90
Veterinær	84
Siv.ing/ingeniør	84
Sykepleier	64
Fysioterapeut	44
Bilmekaniker	41

"Lege" er det som har flest treff. Deretter følger "politi" og "snekker/tømrer". Helse- og sosialfaglige yrker kommer lengre ned på listen.

¹ Ord kan skrives på mange måter, som f.eks. dataingeniør, data.ing, data osv. Ord kan inngå i mange sammenhenger, f.eks. kan data både være en hobby og et yrke. For å gi et mer grundig bilde bør det gjennomføres grundigere søk der en ser ordet i sin sammenheng.

6. FRITID

6.1. Er du/har du vært med i noen av følgende foreninger, klubber og lag etter at du fylte 13 år? (antall og prosent)

Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Er du/har du vært med i noen av følgende foreninger, klubber og lag etter at du fylte 13 år?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Dans/ballett	270	16,9	635	22,0	905	20,2
Fritidsklubb	220	13,8	426	14,8	646	14,4
Frivillig hjelpeorganisasjon	35	2,2	171	5,9	206	4,6
Idrettslag	1056	66,2	1832	63,4	2888	64,4
Kor/korps	193	12,1	430	14,9	623	13,9
Miljø-/naturvernorganisasjon	20	1,3	85	2,9	105	2,3
Motorcross/trialklubb	43	2,7	90	3,1	133	3,0
Musikk-/kulturskolen	291	18,3	682	23,6	973	21,7
Supporterklubb	82	5,1	213	7,4	295	6,6
Politisk organisasjon	30	1,9	216	7,5	246	5,5
Klubb i kirken / religiøs forening	113	7,1	162	5,6	275	6,1
Rollespillklubb	31	1,9	75	2,6	106	2,4
Speideren	56	3,5	129	4,5	185	4,1
Teater	93	5,8	242	8,4	335	7,5
Ungdomsprosjekt	46	2,9	236	8,2	282	6,3
Annet	370	23,2	645	22,3	1015	22,6

Det er et mangfold av aktiviteter som kommer til syne når det gjelder ungdommenes deltakelse i ulike fritidsaktiviteter. 64,4 % av ungdommene svarer at de er medlemmer av idrettslag. Deretter kommer "musikk-/kulturskolen" 21,7 % og "dans/ballett" 20,2 %.

Det er stor overvekt av jenter som har krysset av for at de deltar i "dans/ballett". Den tredje største kategorien her er "annet". I svarene her finner vi et vidt spekter av aktiviteter.

Det er lett å la seg imponere over andelen ungdom som er engasjert på så mange forskjellige felt. Dette gjelder kultur- og kunstforeninger, deltakelse i orkestre og frivillig arbeid for spesielle formål. Det er to aktiviteter som spesielt skiller seg ut: kampsport og hestesport. Aktiviteten kampsport deles av begge kjønn, men guttene har høyere deltakelse enn jentene. Det finnes mange forskjellige typer kampsport, men valg av type ser ikke ut til å være kjønnsrelatert (vi finner jenter som holder på med både boksing og kickboksing). Når det gjelder hestesport, er dette jentenes område alene.

Ellers er det gjennomgående i kommentarene at ungdom er opptatt av musikk; enten som utøvere eller som lyttere/konsumenter – eller begge deler.

6.2. Hva gjør du vanligvis når du har fri? (antall og prosent)

Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Hva gjør du vanligvis når du har fri?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Deltar i sport	1005	63,0	1415	49,0	2420	54,0
Er sammen med familien	734	46,0	1137	39,4	1871	41,7
Er sammen med venner	1405	88,1	2564	88,8	3969	88,6
Går på tur	255	16,0	473	16,4	728	16,2
Holder på med PlayStation/Xbox/Nintendo/PC	747	46,9	1162	40,2	1909	42,6
Ser på TV	1104	69,3	1958	67,8	3062	68,3
Shopping	607	38,1	1028	35,6	1635	36,5
Slapper av	991	62,2	2137	74,0	3128	69,8
Spiller i band/er DJ	121	7,6	268	9,3	389	8,7
Andre ting	465	29,2	1041	36,0	1506	33,6

Vennskap er svært viktig i denne aldersgruppen. Det å være sammen med venner er her rangert som det man vanligvis gjør når man har fri (88,6 %). Det er nesten 70 % som sier de vanligvis slapper av eller ser på TV når de har fri. 54 % svarer at de driver med sport. Over 40 % sier de vanligvis holder på med PC eller lignende aktiviteter.

6.2.1. Du holder på med PlayStation/Xbox/Nintendo/PC. Hva bruker maskinen(e) til? (antall og prosent)

Kun de som holder på med PlayStation/Xbox/Nintendo/PC (spm. 6.2.) er blitt stilt dette spørsmålet. Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Du holder på med PlayStation/Xbox/Nintendo/PC. Hva bruker maskinen(e) til?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Bruker internett ("surfer")	581	36,4	996	34,5	1577	35,2
Chatter/MSN/IRC/Blink	602	37,8	1019	35,3	1621	36,2
Nedlasting av spill/programmer/musikk	484	30,4	917	31,8	1401	31,3
Spiller spill	607	38,1	926	32,1	1533	34,2
Annen bruk	199	12,5	431	14,9	630	14,1

36,2 % av elevene sier at de "chatter". Et stort flertall er gutter, minst dominans av gutter er det når det gjelder bruk av PC til "surfing" på Internett og "chatting" på MSN o.l., mens det er svært stor overvekt av gutter som sier de bruker PC-en til nedlasting av spill/musikk eller at de spiller spill.

6.2.1.1. Du spiller konsoll-/PC-spill. Hvilken type spill spiller du mest? (antall og prosent)

Kun de som spiller spill (spm. 6.2.1.) er blitt stilt dette spørsmålet. Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Hvilken type spill spiller du mest?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Action	480	30,1	695	24,1	1175	26,2
Eventyr	212	13,3	320	11,1	532	11,9
Familiespill	46	2,9	53	1,8	99	2,2
Motorsport	252	15,8	388	13,4	640	14,3
Rollespill	194	12,2	365	12,6	559	12,5
Simulator	108	6,8	161	5,6	269	6,0
Sport	309	19,4	355	12,3	664	14,8
Strategi	290	18,2	479	16,6	769	17,2

Actionspill er vinneren både på ungdomstrinnet og i videregående. Tabellen viser at andelen ungdommer på 9. trinn som svarer at de spiller alle typer spill er lavere enn i videregående skole. Et unntak er rollespill som synes å ha tilnærmet like stor oppslutning oppgitt i prosent. Men i tillegg kommer strategi, sport, motorsport og eventyr høyt på listen.

6.3. Har du vært på/i noe av dette i løpet av de siste 2 ukene? (antall og prosent)

Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Har du vært på/i noe av dette i løpet av de siste 2 ukene?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Bibliotek	361	22,6	1010	35,0	1371	30,6
Café	515	32,3	1423	49,3	1938	43,2
Fritidsklubb	305	19,1	336	11,6	641	14,3
Kino	615	38,6	1336	46,3	1951	43,5
Klubb i menighet/kirke	297	18,6	95	3,3	392	8,7
Korpsøvelse	185	11,6	220	7,6	405	9,0
Korøvelse	61	3,8	147	5,1	208	4,6
Politisk møte	37	2,3	117	4,1	154	3,4
Svømmehall	296	18,6	282	9,8	578	12,9
Treningsstudio	253	15,9	1271	44,0	1524	34,0
Trening eller kamp/ konkurransen arrangert av idrettslag	913	57,3	1066	36,9	1979	44,2
Vitensenteret	45	2,8	63	2,2	108	2,4
Annet	402	25,2	618	21,4	1020	22,8

44,2 % svarer at de har deltatt på trening/konkurransen. Treningsdeltakelsen er høyere i ungdomsskolen enn i videregående skole når vi ser på dette svaralternativet. Men hvis vi ser på alternativet "treningsstudio" er det mange i videregående som har svart at de har brukt dette de siste to ukene (44 %). Kino og café er nest hyppigst krysset av for (43,4 og 43,2 %). Biblioteket er også et hyppig valg (30,6 %). 14,3 % oppgir at de har vært på fritidsklubb i løpet av de siste to ukene. Også svømmehallen er godt besøkt.

Det er relativt store kjønnsforskjeller. Svært mange jenter, men få gutter sier de har vært på café i løpet av de siste to ukene. Flere jenter enn gutter har også vært på biblioteket og på kino. Men flere gutter enn jenter har vært i svømmehall, på treningsstudio eller trening/kamp arrangert av idrettslag.

6.4. Hvis du kunne velge selv, ville du da valgt å delta i en fritidsaktivitet som hovedsakelig er: (antall og prosent)

Hvis du kunne velge selv, ville du da valgt å delta i en fritidsaktivitet som hovedsakelig er:	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Styrt av voksne	455	28,9	672	23,6	1127	25,5
Styrt av ungdom, men med voksne til stede	558	35,5	832	29,3	1390	31,5
Mest styrt av ungdom	364	23,1	870	30,6	1234	27,9
Styrt av ungdom uten voksne til stede	197	12,5	470	16,5	667	15,1
Sum	1574	100	2844	100	4418	100

Voksenstyring og involvering er viktig. 57 % ønsker aktiviteter som enten er styrt av voksne eller styrt av ungdom, men med voksne til stede. Tallene viser også at det er viktig at de unge får medvirke i utformingen av tilbudet. 1 av 4 ønsker et fritidstilbud ene og alene styrt av voksne, mens 15,1 % foretrekker et fritidstilbud styrt av ungdom uten voksne til stede.

6.5. Hva gjør du på en vanlig fredags-/lørdagskveld? (antall og prosent)

Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Hva gjør du på en vanlig fredags-/lørdagskveld?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Er på fest (privatfest, "på byen" o.l.)	281	17,6	2075	71,8	2356	52,6
Er på fritidsklubb, konserter og lignende i egen bydel	113	7,1	138	4,8	251	5,6
Er på fritidsklubber, konserter og lignende i andre bydeler	40	2,5	85	2,9	125	2,8
Er sammen med familien	713	44,7	736	25,5	1449	32,3
Er sammen med venner hjemme hos hverandre	1177	73,8	2078	72,0	3255	72,6
Er sammen med venner i andre bydeler	132	8,3	312	10,8	444	9,9
Er ute sammen med venner i nærmiljøet	587	36,8	501	17,3	1088	24,3
Er ute sammen med venner på kafé eller lignende	64	4,0	330	11,4	394	8,8
Går på kino, konserter, forestillinger eller andre arrangementer	439	27,5	915	31,7	1354	30,2
Holder på med aktiviteter ute i nærmiljøet sammen med venner	487	30,6	345	11,9	832	18,6
Annet	223	14,0	336	11,6	559	12,5

De fleste svarer at de på en vanlig fredags-/lørdagskveld er sammen med venner hjemme hos hverandre, eller er på fest (privatfest, "på byen" o.l.). Det siste gjelder først og fremst for elever i videregående skole. Ungdomsskoleelevene svarer oftere at de er sammen med familien eller holder på med aktiviteter i nærmiljøet. 17,6 % på 9. trinn svarer at de "er på fest" en vanlig fredags-/lørdagskveld.

- 6.6. Får du stort sett lov til å delta på de fritidsaktivitetene du ønsker? (prosent)**
6.7. Har du stort sett penger til å være med på de fritidsaktivitetene du ønsker? (prosent)
6.8. Opplever du at familien din har så dårlig økonomi at du ikke kan delta i de samme aktivitetene som dine venner? (prosent)

Tre spørsmål om fritidsaktiviteter, bl.a. økonomi.	Trinn	Alltid	Ofte	Sjelden	Aldri	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	%	N
Får du stort sett lov til å delta på de fritidsaktivitetene du ønsker?	Ungd.skole	47	49,7	2,7	,6	100	1594
	VGS	56	41	2,5	,5	100	2879
	Ung. + VGS	52,8	44,1	2,6	,5	100	4473
Har du stort sett penger til å være med på de fritidsaktivitetene du ønsker?	Ungd.skole	44,8	46,4	7,8	,9	100	1590
	VGS	32,8	51,8	13,5	1,9	100	2873
	Ung. + VGS	37,1	49,9	11,5	1,6	100	4463
Opplever du at familien din har så dårlig økonomi at du ikke kan delta i de samme aktivitetene som dine venner?	Ungd.skole	2,4	4,8	27,2	65,6	100	1591
	VGS	2	8,4	37,1	52,5	100	2870
	Ung. + VGS	2,1	7,2	33,6	57,2	100	4461

De aller fleste, over 90 %, svarer at de "alltid" eller "ofte" får lov til å delta på de fritidsaktivitetene de ønsker. 13,1 % sier de opplever at de "sjelden" eller "aldri" har penger til å være med på de fritidsaktivitetene de ønsker. Det er 9,3 % av elevene som oppgir at familien "alltid" eller "ofte" har så dårlig økonomi at de ikke kan delta i de samme aktivitetene som sine venner, dette utgjør 415 elever. Jenter oppgir at dette er tilfelle noe oftere enn guttene.

At foreldre har dårlig råd kan oppleves som svært vanskelig for ungdom som i dag blir utsatt for et massivt press fra massemedia og andre som vil selge ungdom det som kan gjøre dem attraktive eller gi status i vennemiljøet. Det skal mot og ressurser til både fra ungdommene selv og fra samfunn og institusjoner rundt, for å demme opp for dette presset.

Rapporten "Fattig eller rik – slik ungdom ser det" som NTNU i samarbeid med Redd barna gjennomførte høsten 2002 (Marthinsen og Røe 2004), beskriver at de elevene (902 ungdomsskoleelever) som ble spurt, opplevde at det var uvant og litt "tabu" å snakke om pengemangel eller fattigdom. Ei jente beskriver:

"Foreldrene har kanskje ikke penger nok til å kjøpe klær som er "inn" og kanskje ikke kan gi barna sine penger til å være med på alt og da kan barna bli mobbet på skolen eller på fritiden for at foreldrene har liten råd." (s. 10)

- 6.9. Har du vært i Trondheim sentrum (midtbyen) i fritida de siste 7 dagene på ettermiddags-/kveldstid? (Ikke regn med gjennomreise eller transport til skole/arbeid!) (antall og prosent)**

Har du vært i Trondheim sentrum (midtbyen) i fritida de siste 7 dagene på ettermiddags-/kveldstid?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	818	51,6	1897	66	2715	60,9
Nei	768	48,4	978	34	1746	39,1
Sum	1586	100	2875	100	4461	100

60,9 % av de spurte sier de har vært i midtbyen i fritida de siste dagene, dette øker naturlig nok med alder. Det er flere jenter enn gutter som svarer "ja" på dette spørsmålet (65 % jenter, 57 % gutter). Cafésbesøk og shopping, som er hyppigere aktiviteter hos jentene, betyr nok en del her.

6.9.1. Du har vært i Trondheim sentrum i fritida (på ettermiddags-/kveldstid) de siste 7 dagene. Hvilke(n) dag(er)? (antall og prosent)

Kun de som har vært i Trondheim sentrum de siste 7 dagene (spm. 6.9.) er blitt stilt dette spørsmålet. Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Du har vært i Trondheim sentrum (midtbyen) i fritida de siste 7 dagene på ettermiddags-/kveldstid? Dager:	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Mandag	222	13,9	607	21,0	829	18,5
Tirsdag	203	12,7	586	20,3	789	17,6
Onsdag	212	13,3	613	21,2	825	18,4
Torsdag	185	11,6	540	18,7	725	16,2
Fredag	240	15,1	781	27,0	1021	22,8
Lørdag	351	22,0	901	31,2	1252	27,9
Søndag	83	5,2	243	8,4	326	7,3

Lørdag er vanligste dagen å dra til midtbyen for begge kjønn og begge skoleslag. Bare søndag er det flere gutter enn jenter som oppgir at de har vært i Trondheim sentrum i fritida.

7. IDRETT OG FYSISK AKTIVITET

7.1. Hvor mange klokketimer i uka driver du med idrett eller fysisk aktivitet så mye at du blir andpusten/svett? (prosent)

Klokketimer med fysisk aktivitet i uka?	Trinn	< 1 t	1-2 t	3-4 t	5-6 t	7-10 t	> 10 t	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	%	%	%	N
I timer og friminutt på skolen	Ungd.skole	14,4	48,7	22,6	6,8	4,3	3,2	100	1586
	VGS	17,3	56,8	14,2	5,5	3,6	2,6	100	2877
	Ung. + VGS	16,2	53,9	17,2	6	3,9	2,8	100	4463
Utenom skoletida	Ungd.skole	9,2	15,5	24,9	24	14,8	11,6	100	1576
	VGS	16,5	16,3	23,4	20,3	13,9	9,6	100	2868
	Ung. + VGS	13,9	16	23,9	21,6	14,2	10,3	100	4444

16,2 % oppgir at de er fysisk aktive mindre enn 1 time i uka i timer og friminutt på skolen. 13,9 % er aktiv mindre enn 1 time i uka utenom skoletida. Det er en økning i andelen inaktive (mindre enn 1 time i uka) fra 9,2 % i 9. trinn til 16,5 % i videregående.

Det er flere gutter enn jenter som driver med idrett eller fysisk aktivitet i så stor grad at de blir andpustne/svette *både* når vi ser på timer og friminutt på skolen *og* utenom skoletida.

Flere observasjoner og undersøkelser tyder på at norske barn og unge er langt mindre fysisk aktive nå enn tidligere (Nesheim og Haugland 2003). En WHO-rapport fra 1997/98 konkluderer med at graden av fysisk aktivitet på fritiden reduseres med alderen. De som er mest fysisk aktive i fritiden, opplever egen helse som mer positiv enn de som er mindre aktive.

I dag har ungdom vanligvis to timer kroppøving, oftest som en dobbelttime en gang i uken. Gym er det faget som rangeres høyest når vi har spurt "Nevn tre fag du liker" (spm. 13.4.). Samtidig er gym et av de fem fagene som er minst likt (spm. 13.5.).

7.2. Hvordan kommer du deg vanligvis til skolen? (antall og prosent)

Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Hvordan kommer du deg vanligvis til skolen?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Går	1086	68,1	656	22,7	1742	38,9
Sykler	989	62,0	659	22,8	1648	36,8
Blir kjørt	177	11,1	389	13,5	566	12,6
Tar buss	222	13,9	1841	63,7	2063	46,0
Kjører selv (moped/bil)	8	0,5	714	24,7	722	16,1

I videregående har naturlig nok et flertall svart at de tar bussen. Samlet er det flere som går eller sykler. Dette fordi 9. trinn utgjør 68,1 og 62 % av de som går eller sykler.

7.2.1. Hvordan kommer du deg vanligvis til skolen? (antall og prosent, splittet på kjønn)

Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn og videregående fordelt på kjønn: 2207 gutter og 2275 jenter.

Hvordan kommer du deg vanligvis til skolen?	Gutter		Jenter	
	Antall	%	Antall	%
Går	793	35,9	949	41,7
Sykler	953	43,2	695	30,5
Blir kjørt	226	10,2	340	14,9
Tar buss	920	41,7	1143	50,2
Kjører selv (moped/bil)	425	19,3	297	13,1

Flere jenter (50,2 %) tar buss enn gutter (41,7 %). Det er en større andel jenter enn gutter som går til skolen, og det er også flere jenter som blir kjørt.

7.2.2. Omtrent hvor mange minutter bruker du på å gå til skolen? (minutter)**7.2.3. Omtrent hvor mange minutter bruker du på å sykle til skolen? (minutter)**

Kun de som har oppgitt at de går eller sykler (spm. 7.2.) er blitt stilt dette/disse spørsmålene.

Omtrent hvor mange minutter bruker du på å komme deg til skolen når du:	Ungdoms-skole	Videre-gående	Ung. + VGS
Går	11,4	16,8	13,4
Sykler	7,8	12,7	9,8

* Tabellen viser antall minutter i gjennomsnitt.

Vi ser her at ungdom bruker gjennomsnittlig 13,4 minutter på å gå til skolen.

8. VENNSKAP OG PSYKISK HELSE

Vennskap er en svært viktig faktor når det gjelder trivsel for ungdom, og venner er de viktigste samtalepartnerne i både glede og sorg. Vi vet også at det å ha venner har nær sammenheng med opplevd psykisk helse (Wold 2005).

Svarene i dette kapitlet (spm. 8.1 og 8.2.) gir et blikk på hvordan det står til med ungdom i Trondheim når det gjelder hvordan de har det på det psykiske området, i forhold til seg selv og i relasjoner til andre.

8.1. Tenk deg at du har opplevd noe vondt og vanskelig. Hvem ville du snakket med eller søkt hjelp hos? (antall og prosent)

Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Tenk deg at du har opplevd noe vondt og vanskelig. Hvem ville du snakket med eller søkt hjelp hos?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Mor	1118	70,1	1730	59,9	2848	63,5
Far	788	49,4	1079	37,4	1867	41,7
Besteforeldre, tante eller onkel	187	11,7	276	9,6	463	10,3
Chattekanaler på Internett	44	2,8	86	3,0	130	2,9
En god venn	1213	76,1	2227	77,1	3440	76,8
Helsestasjon for ungdom	37	2,3	163	5,6	200	4,5
Helsesøster på skolen	106	6,6	296	10,2	402	9,0
Kjæresten	443	27,8	1203	41,7	1646	36,7
Lege	47	2,9	131	4,5	178	4,0
Lærer	120	7,5	123	4,3	243	5,4
MSN-venner	269	16,9	365	12,6	634	14,1
Omsorgsstasjon for barn og unge (OBU)	23	1,4	52	1,8	75	1,7
Psykolog	59	3,7	249	8,6	308	6,9
Røde Kors telefon for barn og unge, Barnevernsvakta eller Barneombudet	38	2,4	46	1,6	84	1,9
Søsken	348	21,8	667	23,1	1015	22,6
Ungdomsbasen	17	1,1	54	1,9	71	1,6
Venners foreldre	40	2,5	74	2,6	114	2,5
Ingen	109	6,8	266	9,2	375	8,4
Andre	90	5,6	115	4,0	205	4,6

På dette spørsmålet ser vi at størst andel på begge trinn først og fremst ville snakket med en god venn hvis man har opplevd noe vondt eller vanskelig. Deretter følger mor og så far. Helsesøster på skolen ser ut til å bli valgt oftere som samtalepartner i videregående enn på 9. trinn. Det er verdt å merke seg at MSN-venner blir valgt som samtalepartnere av 14,1 % av de som har svart, noen flere på 9. trinn enn i videregående.

Det er hele 8,4 % (375 elever) som svarer at de ikke ville snakket med eller søkt hjelp hos noen hvis de hadde opplevd noe vondt og vanskelig – over dobbelt så mange i videregående skole som i ungdomsskolen.

Det er viktig at de som jobber med ungdom blir flinkere til å se disse ungdommene, og gjøre seg tilgjengelig for ungdom på en slik måte at all ungdom har noen å snakke med når de opplever ting som er vondt og vanskelig.

8.1.1. Tenk deg at du har opplevd noe vondt og vanskelig. Hvem ville du snakket med eller søkt hjelp hos? (de hyppigste valgene splittet på kjønn, oppgitt i antall og prosent)

Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn, grunnkurs og videregående kurs 1 fordelt på kjønn: 2207 gutter og 2275 jenter.

Tenk deg at du har opplevd noe vondt og vanskelig. Hvem ville du snakket med eller søkt hjelp hos?	Gutter		Jenter	
	Antall	%	Antall	%
Mor	1400	63,4	1448	63,6
Far	1131	51,2	736	32,4
En god venn	1419	64,3	2021	88,8
Kjæresten	689	31,2	957	42,1
Søsken	415	18,8	600	26,4
MSN-venner	356	16,1	278	12,2
Helsesøster på skolen	119	5,4	283	12,4

Flere jenter enn gutter vil oppsøke hjelp gjennom samtaler i vanskelige situasjoner. Den største andelen jenter ville gått til en god venn (88,8 %). Det ser ut til å ha vært en endring siden 1995 (Ung fritid i Trondheim–95, s. 30) når det gjelder andelen ungdommer som ville ha valgt far som samtalepartner. Ut av tabellen kan vi lese at far velges oftere som samtalepartner av gutter enn av jenter. Kan dette tyde på at fars betydning som omsorgsperson har økt?

Vi ser også her stor forskjell på jenter og gutter når det gjelder om de ville ha snakket med en god venn hvis de hadde hatt det vondt og vanskelig. Det er noe flere gutter enn jenter som ville ha benyttet seg av MSN-venner.

8.1.2. Tenk deg at du har opplevd noe vondt og vanskelig, hvem ville du søkt hjelp hos? (antall og prosent)

Nedenfor følger tall for 6. trinn. Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever på 6. trinn: 1791 elever.

Tenk deg at du har opplevd noe vondt og vanskelig. Hvem ville du snakket med eller søkt hjelp hos?	Barneskole	
	Antall	%
Mor	1657	92,5
Far	1380	77,1
En god venn	1131	63,1
Søsken	462	25,8
Lærer	437	24,4
Besteforeldre, tante eller onkel	354	19,8

På 6. trinn ser vi at foreldre enda er viktige å støtte seg til hvis man opplever noe vondt og vanskelig, mor velges av 92,5 %. Men venner er viktig også her.

8.2. Kryss av for hvordan du føler deg: (prosent)

Kryss av for hvordan du føler deg:	Trinn	Alltid	Ganske ofte	Av og til	Sjelden	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	%	N
Jeg er fornøyd med meg selv	Ungd.skole	19,9	54,9	20,9	4,4	100	1585
	VGS	19,9	52,7	22,8	4,6	100	2874
	Ung. + VGS	19,9	53,5	22,1	4,5	100	4459
Jeg har det stort sett bra	Ungd.skole	36,8	56,8	5,7	0,8	100	1589
	VGS	29,9	60,1	8,7	1,3	100	2880
	Ung. + VGS	32,4	58,9	7,6	1,1	100	4469
Jeg er stort sett i godt humør	Ungd.skole	28,7	65,4	5,5	0,4	100	1573
	VGS	28,9	62,6	7,6	0,9	100	2868
	Ung. + VGS	28,8	63,6	6,9	0,7	100	4441
Jeg har mange venner	Ungd.skole	66,7	26,6	5,7	1	100	1582
	VGS	57,2	33,5	7,5	1,8	100	2867
	Ung. + VGS	60,6	31	6,8	1,6	100	4449
Jeg føler meg vel sammen med venner	Ungd.skole	67,2	29,1	3,2	0,4	100	1584
	VGS	65,2	30,7	3,5	0,6	100	2870
	Ung. + VGS	65,9	30,2	3,4	0,5	100	4454
Jeg opplever et godt samhold i familien min	Ungd.skole	53,7	33,7	10,1	2,5	100	1587
	VGS	44,3	36,9	14,1	4,7	100	2867
	Ung. + VGS	47,7	35,7	12,7	3,9	100	4454
Jeg har følelsen av at ingen kjenner meg særlig godt	Ungd.skole	3,2	7,4	29,1	60,2	100	1582
	VGS	4,5	9,6	35	50,9	100	2862
	Ung. + VGS	4,1	8,8	32,9	54,2	100	4444
Jeg synes folk er rundt meg, men de "ser" meg ikke	Ungd.skole	2	5,3	22,5	70,2	100	1582
	VGS	2,2	6,7	25,9	65,2	100	2861
	Ung. + VGS	2,2	6,2	24,7	67	100	4443
Jeg føler meg ensom	Ungd.skole	2,2	4	25,2	68,7	100	1578
	VGS	2,2	6,2	29,9	61,7	100	2858
	Ung. + VGS	2,2	5,4	28,2	64,2	100	4436
Jeg føler meg ulykkelig og trist	Ungd.skole	1,6	4,3	29,3	64,8	100	1578
	VGS	2,1	7,1	30,1	60,7	100	2860
	Ung. + VGS	1,9	6,1	29,8	62,1	100	4438
Jeg synes det er vanskelig å være sammen med mennesker jeg ikke kjenner så godt	Ungd.skole	3,4	12,4	46,2	38	100	1581
	VGS	4,2	11,6	44,4	39,9	100	2863
	Ung. + VGS	3,9	11,9	45	39,2	100	4444
Jeg føler meg sjenert i mange sammenhenger	Ungd.skole	2,8	16,6	46,5	34,1	100	1580
	VGS	4,3	16,7	48,2	30,8	100	2852
	Ung. + VGS	3,8	16,7	47,6	32	100	4432
Jeg savner det å ha en god venn jeg kan snakke med	Ungd.skole	5,6	6,4	20,1	67,9	100	1584
	VGS	5	6,5	20,6	67,9	100	2862
	Ung. + VGS	5,2	6,5	20,4	67,9	100	4446
Jeg opplever at jeg blir mobbet	Ungd.skole	1,1	2	11,5	85,4	100	1579
	VGS	1,6	1,2	6,8	90,4	100	2861
	Ung. + VGS	1,4	1,5	8,5	88,6	100	4440

Tallene i vår undersøkelse viser at de fleste er fornøyd med seg selv. Det er 32 % av guttene og bare 8 % av jentene som svarer at de "alltid" er fornøyd med seg selv. Tilsvarende er det 7,2 % av jentene og 1,8 % av guttene som oppgir at de "sjelden" er fornøyd med seg selv.

20,5 % sier at de "alltid" eller "ganske ofte" føler seg sjenerte i mange sammenhenger. 8 % av de spurte guttene og jentene oppgir at de "alltid" eller "ganske ofte" føler seg ulykkelige eller triste. Like stor andel føler seg ensom.

2,9 % oppgir at de "ganske ofte" eller "alltid" blir mobbet. Dette utgjør 129 elever (1,4 % av jentene, 4,4 % av guttene).

Nasjonale tall (Wold 2005) viser at en av fem gutter og nesten en av tre jenter i 10. klasse rapporterer om minst en psykisk eller kroppslig helseplage ukentlig. Det betyr for eksempel at i en klasse med 26 elever vil gjennomsnittlig 6 elever ha plager de sliter med jevnlig. Jentene er mest utsatt i følge disse tallene. Det kan se ut til at det står noe bedre til i Trondheim. Selv om de aller fleste oppgir at de stort sett har det bra og har mange venner, oppgir jenter hyppigere enn gutter svar som tyder på at de kan ha det vanskelig.

Psykiske problemer vises ikke alltid, men følgene av dem kan være store for den enkelte. Også for samfunnet for øvrig er det viktig å jobbe for å forebygge slike problemer, slik at færre faller utenfor skole og arbeidsliv. Ungdommer er sårbare, men forskning viser at dette er en god alder for å veilede og forebygge både nåværende og fremtidige helseplager. Skolen har en sentral rolle i de aller fleste unges liv. Når relasjonen til skolen blir problematisk og dette skjer samtidig med problematiske relasjoner til andre viktige arenaer, som familie, venner og arbeidsliv, øker risikoen for svært alvorlige og kanskje livsvarige helsemessige og sosiale konsekvenser.

Målrettede tiltak i skole, oppvekst- og helsesektor er svært viktige for å forebygge. Dette gjenspeiles også i Program for skolehelsetjenesten i grunnskolen og videregående skole.

8.3. Når du er sammen med venner eller kamerater er du da som oftest med: (antall og prosent)

Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Når du er sammen med venner eller kamerater er du da som oftest med:	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
En eller to faste	782	49,1	1637	56,7	2419	54,0
Er ikke så ofte sammen med jevnaldrende	60	3,8	117	4,1	177	3,9
Er sammen med eldre ungdommer	307	19,3	707	24,5	1014	22,6
Er sammen med yngre ungdommer	127	8,0	186	6,4	313	7,0
Flere venner på min alder	1210	75,9	2036	70,5	3246	72,4
Treffer mine venner oftest på skolen eller i forbindelse med fritidsaktiviteter	511	32,1	866	30,0	1377	30,7
Varierer etter hvem jeg treffer på	440	27,6	838	29,0	1278	28,5
Er oftest alene	58	3,6	146	5,1	204	4,6
Er sammen med andre	286	17,9	385	13,3	671	15,0

De aller fleste (72,4 %) oppgir at de vanligvis er sammen med flere venner på sin egen alder, 54 % er sammen med en eller to faste. Mange treffer også venner gjennom skole eller fritidsaktiviteter. 4,6 % oppgir at de som oftest er alene.

9. SELVBILDE, KROPP OG SEKSUALITET

Disse temaene er mange ungdommer opptatt av. Mange har også gitt egne kommentarer her når det gjelder hva de ønsker å høre mer om (spm. 9.6.).

9.1. Hvordan har du det stort sett med deg selv? (antall og prosent)

Hvordan har du det stort sett med deg selv?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Svært bra	606	38,2	954	33,2	1560	35
Bra	737	46,4	1279	44,5	2016	45,2
Middels	194	12,2	521	18,1	715	16
Dårlig	33	2,1	76	2,6	109	2,4
Svært dårlig	18	1,1	44	1,5	62	1,4
Sum	1588	100	2874	100	4462	100

80,2 % oppgir at de stort sett har det "svært bra" eller "bra" med seg selv. 3,8 % av ungdommene (171 personer) oppgir at de har det "dårlig" eller "svært dårlig" med seg selv.

9.2. Vil du si om deg selv at du er: (antall og prosent)

Vil du si om deg selv at du er:	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Passe tynn/tykk	913	57,7	1588	55,4	2501	56,2
Litt tynn	306	19,3	489	17,1	795	17,9
Svært tynn	51	3,2	70	2,4	121	2,7
Litt tykk	270	17,1	643	22,4	913	20,5
Svært tykk	43	2,7	76	2,7	119	2,7
Sum	1583	100	2866	100	4449	100

56,2 % sier om seg selv at de er "passe tynn/tykk", mens det er 20,5 % som mener at de er "litt tykk", flest jenter. Flere gutter enn jenter synes de er "litt tynn".

9.3. Føler du at du er godt likt blant elever på trinnet? (prosent)

9.4. Føler du at du er godt likt blant venner? (prosent)

To spørsmål om å være likt blant venner eller blant elever på trinnet.	Trinn	Svært godt	Godt	Sånn passe	Mindre godt	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	%	N
Føler du at du er godt likt blant elever på trinnet?	Ungd.skole	17,8	50,6	28	3,6	100	1581
	VGS	16	53,5	27,8	2,8	100	2868
	Ung. + VGS	16,6	52,5	27,9	3,1	100	4449
Føler du at du er godt likt blant venner?	Ungd.skole	43,5	47,1	8,6	,8	100	1582
	VGS	45	46,7	7,5	0,8	100	2865
	Ung. + VGS	44,4	46,8	7,9	0,8	100	4447

De fleste føler seg godt likt blant venner, 44,4 % svarer "svært godt" og 46,8 % svarer "godt". Færre elever opplever at de er godt likt blant elever på trinnet. Det har også sammenheng med at venner velger man selv, trinnkamerater kan man sjelden velge.

9.5. Hvor har du fått nyttig informasjon om forelskelse, kropp og seksualitet? (antall og prosent)

Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Hvor har du fått nyttig informasjon om forelskelse, kropp, og seksualitet?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Foreldre/foresatte	491	30,8	707	24,5	1198	26,7
Helsestasjon for ungdom	121	7,6	522	18,1	643	14,3
Helsesøster på skolen	824	51,7	1657	57,4	2481	55,4
Konfirmasjonsforberedelser	205	12,9	490	17,0	695	15,5
Lærer	380	23,8	736	25,5	1116	24,9
Søsken	162	10,2	260	9,0	422	9,4
TV/blader/Internett	817	51,3	1800	62,3	2617	58,4
Venner	848	53,2	1676	58,0	2524	56,3
Annet	135	8,5	306	10,6	441	9,8

TV/blader/Internett ser ut til å være førstevalg når det gjelder å være kilde til informasjon om kropp og seksualitet (58,4 %). Deretter kommer venner. Helsesøster på skolen velges av 55,4 %. Dette er vel også et bilde på at ungdommene har flere kilder til informasjon når det gjelder disse spørsmålene.

9.5.1. Hvor har du fått nyttig informasjon om forelskelse, kropp og seksualitet? (antall og prosent)

Nedenfor følger tall for 6. trinn. Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved barneskolen: 1791 elever.

Hvor har du fått nyttig informasjon om forelskelse, kropp, og seksualitet?	Barneskole	
	Antall	%
Helsesøster på skolen	902	50,4
Lærer	790	44,1
Foreldre/foresatte	764	42,7
Venner	495	27,6
TV/blader/internett	308	17,2

På 6. trinn har 50,4 % fått nyttig informasjon om kropp og seksualitet fra helsesøster på skolen. Lærere er oftere valgt som svar enn foreldre, men begge er viktige kilder til informasjon for denne aldersgruppen. Færre av elevene på 6. trinn enn på de høyere trinnene oppgir at de får informasjon fra venner (27,6 %) eller fra TV/blader/Internett (17,2 %).

9.6. Når det gjelder forelskelse, kropp og seksualitet ønsker jeg å høre mer om:

2483 elever har skrevet inn ønsker på dette spørsmålet. Her kommer det fram mye informasjon når det gjelder hva ungdommene ønsker å høre mer om.

Det er naturlig nok et stort skille på hva som ønskes av informasjon. Veldig mange sier at de ikke trenger, eller vil vite mer eller svarer "ingenting" eller "ikke noe spesielt". Det er også en stor gruppe som sier at de ikke vet hva de vil vite mer om. De har uansett valgt å svare på dette åpne spørsmålet. En stor del av elevene ønsker å høre og å få vite mer om forelskelse; slik som f.eks. i dette utsagnet:

"Når vet man at man er glad i noen?"

Behovene er forskjellige og det kan være en utfordring å nå ut med informasjon gjennom skolen og helsesøster. Mange opplyser at de får vite det meste gjennom TV/blader/Internett eller gjennom venner (spm. 9.5.).

Et sitat fra en elev kan kanskje illustrere hvor sammensatt behovene er:

"Vet det meste. Men skulle ønske at lærere tar opp sex på en mer voksen måte på ungdomsskolen. Jeg fikk i alle fall et inntrykk av at når man har sex, skal man gjøre alt(..), å slik er det jo ikke."

Et funn fra det åpne spørsmålet om forelskelse, kropp og seksualitet er at det er overraskende få som ønsker å vite mer om kjønnssykdommer og graviditet. En interessant observasjon er at nesten ingen nevner HIV eller AIDS i 2005. Men heller ikke vanlige kjønnssykdommer som klamydia nevnes, på tross av at bl.a. helsemyndighetene har advart mot det. Spørsmålet er relevant i lys av at ca. 40 % av ungdommene ikke alltid bruker eller tenker å bruke prevensjon (spm. 9.10.).

9.7. Har du noen gang hatt kjæreste? (antall og prosent)

Har du noen gang hatt kjæreste?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	1224	77,5	2311	81,3	3535	79,9
Nei	355	22,5	533	18,7	888	20,1
Sum	1579	100	2844	100	4423	100

De fleste sier at de har hatt kjæreste (79,9 %).

9.8. Har du noen gang hatt samleie? (antall og prosent)

Har du noen gang hatt samleie?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	225	14,3	1586	55,8	1811	41,1
Nei	1343	85,7	1254	44,2	2597	58,9
Sum	1568	100	2840	100	4408	100

85,7 % av elevene på 9. trinn har ikke hatt samleie. Tilsvarende andel for videregående er 44,2 %. For den eldste gruppen, elever på VK1, er det 35,4 % som ikke har hatt samleie (debutert seksuelt).

9.8.1. Hvor gammel var du første gang du hadde samleie? (år)

Kun de som sier de har hatt samleie (spm. 9.8.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Hvor gammel var du første gang du hadde samleie?	Ungdomsskole	Videregående	Ungd. + VGS
Gjennomsnittsalder for de som sier de har debutert seksuelt blant elevene	13,2	15	14,8

For de på 9. trinn som har hatt samleie er gjennomsnittsalderen ved første samleie 13,2 år og for videregående 15 år. Disse tallene er *ikke* direkte sammenlignbare med det som omtales som seksuell debutalder (Hegna 2005) på landsbasis, der utvalget har omfattet aldersgruppen 15-19 år.

9.8.2. Da du hadde samleie; var det du selv som ønsket dette? (antall og prosent)

Kun de som sier de har hatt samleie (spm. 9.8.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Da du hadde samleie; var det du selv som ønsket dette?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	194	89,8	1463	94	1657	93,5
Nei	22	10,2	94	6	116	6,5
Sum	216	100	1557	100	1773	100

Tallet på ungdommer som oppgir at de har hatt samleie uten at de selv ønsket dette er 10,2 % for 9. trinn og 6 % for videregående. Samlet utgjør dette 116 elever for 9. trinn, grunnkurs og videregående kurs 1. Det er små forskjeller mellom jenter (7,3 %) og gutter (5,7 %) på dette spørsmålet.

9.9. Synes du det er lett å skaffe prevensjon? (antall og prosent)

Dette spørsmålet er stilt til alle elever i 9. trinn, grunnskurs og videregående kurs 1.

Synes du det er lett å skaffe prevensjon?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	979	73,1	2452	89,4	3431	84
Nei	361	26,9	292	10,6	653	16
Sum	1340	100	2744	100	4084	100

De fleste som har svart synes det er lett å skaffe seg prevensjon (84 %). Færre jenter enn gutter svarer "ja" på dette spørsmålet.

9.10. Dersom du har sex/samleie, bruker du prevensjon? (antall og prosent)

Dette spørsmålet er stilt til alle elever i 9. trinn, grunnskurs og videregående kurs 1.

Dersom du har sex/samleie, bruker du prevensjon?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Alltid	692	64,1	1296	56,8	1988	59,1
Vanligvis	228	21,1	669	29,3	897	26,7
Sjelden	47	4,4	185	8,1	232	6,9
Aldri	112	10,4	132	5,8	244	7,3
Sum	1079	100	2282	100	3361	100

Her har både elever som har hatt og ikke har hatt samleie svart. Svarene kan derfor sees i lys av både en reell situasjon og en tenkt situasjon. 14,2 % oppgir at de "sjelden" eller "aldri" bruker eller har tenkt å bruke prevensjon. Det er små kjønnsforskjeller.

9.11. Har du noen gang gjort ei jente gravid? (Gutter) (antall og prosent)

Kun guttene som sier de har hatt samleie (spm. 9.8.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Har du noen gang gjort en jente gravid? (Gutter)	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	22	17,9	75	10,2	97	11,3
Nei	101	82,1	658	89,8	759	88,7
Sum	123	100	733	100	856	100

97 gutter (11,3 %) oppgir at de har gjort ei jente gravid.

9.11.1. Hvor gammel var du da dette skjedde? (Gutter) (år)

Kun guttene som sier de har gjort en jente gravid (spm. 9.11.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Hvor gammel var du da dette skjedde? (Gutter)	Ungdomsskole	Videregående	Ung. + VGS
Gjennomsnittsalder	13,2	15,7	15,3

Gjennomsnittsalderen for gutter som har gjort ei jente gravid er for 9. trinn 13,2 år og for grunnskurs og videregående kurs samlet 15,3 år.

9.11.2. Ble det utført abort? (Gutter) (antall og prosent)

Kun guttene som har gjort ei jente gravid (spm. 9.11.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Ble det utført abort? (Gutter)	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	12	54,5	54	72	66	68
Nei	10	45,5	21	28	31	32
Sum	22	100	75	100	97	100

68 % av guttene oppgir at det ble utført abort.

9.12. Har du noen gang vært gravid? (Jenter) (antall og prosent)

Kun jentene som sier de har hatt samleie (spm. 9.8.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Har du noen gang vært gravid? (Jenter)	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	8	7,9	70	8,3	78	8,3
Nei	93	92,1	773	91,7	866	91,7
Sum	101	100	843	100	944	100

Av jentene som sier de har hatt samleie, har 7,9 % på 9. trinn og 8,3 % i videregående oppgitt at de har blitt gravide. For 9. trinn utgjør dette 1,0 % av jentene på trinnet, mens for videregående utgjør det 4,7 %.

9.12.1. Hvor gammel var du da dette skjedde? (Jenter) (år)

Kun jentene som sier de har vært gravide (spm. 9.12.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Hvor gammel var du da dette skjedde? (Jenter)	Ungdomsskole	Videregående	Ung. + VGS
Gjennomsnittsalder	13,4	16	15,7

Gjennomsnittsalderen for jentene på 9. trinn som oppgir å ha hatt samleie er 13,4 år, og for videregående 16 år.

9.12.2. Ble det utført abort? (Jenter) (antall og prosent)

Kun jentene som sier de har vært gravide (spm. 9.12.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Ble det utført abort? (Jenter)	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	6	75	60	87	66	85,7
Nei	2	25	9	13	11	14,3
Sum	8	100	69	100	77	100

66 jenter (85,7 %) som har vært gravide oppgir at det ble utført abort. Dette utgjør 2,9 % av jentene på 9. trinn og i videregående (spm. 4.2.).

SSB rapporterer at tallet på svangerskapsavbrudd i aldersgruppen 15-19 år har gått ned i Norge, fra 20,1 % i 2000 til 15,7 % i 2004.

Estimerte tall for Sør-Trøndelag og Trondheim basert på SSB sine nasjonale tall 2004 og beregnet ut fra at 6,08 % av abortene er i Sør-Trøndelag og at halvparten av disse bor i Trondheim, utgjør 66 svangerskapsavbrudd i Trondheim i aldersgruppen 14-19 år.

9.13. Hvem snakker du med om forelskelse, kropp og seksualitet? (antall og prosent)

Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Hvem snakker du med om forelskelse, kropp og seksualitet?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Besteforeldre	32	2,0	52	1,8	84	1,9
Foreldre/foresatte	379	23,8	539	18,7	918	20,5
Helsestasjon for ungdom	58	3,6	153	5,3	211	4,7
Helsesøster	279	17,5	396	13,7	675	15,1
Konfirmasjonsgruppen	99	6,2	63	2,2	162	3,6
Lærere	59	3,7	61	2,1	120	2,7
Medelever	333	20,9	695	24,1	1028	22,9
MSN-venner/chattekanaler	302	18,9	481	16,7	783	17,5
Søsken	190	11,9	450	15,6	640	14,3
Venner	1277	80,1	2461	85,2	3738	83,4
Venners foreldre	21	1,3	35	1,2	56	1,2
Andre	88	5,5	242	8,4	330	7,4

83,4 % svarer at de velger å snakke med venner om disse spørsmålene. 20,5 % snakker med foreldre/foresatte. 17,5 % snakker med MSN-venner og på chattekanaler; her finner vi mange flere gutter (486) enn jenter (297). 15,1 % snakker med helsesøster om forelskelse, kropp og seksualitet, og det er flest jenter i den gruppen.

9.13.1. Hvem snakker du med om forelskelse, kropp og seksualitet? (antall og prosent)

Nedenfor følger tall for 6. trinn. Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever på 6. trinn: 1791 elever.

Hvem snakker du med om forelskelse, kropp og seksualitet?	Barneskole	
	Antall	%
Venner	973	54,3
Foreldre/foresatte	730	40,8
Helsesøster	376	21,0
Lærere	197	11,0
MSN-venner/chattevenner	193	10,8

54,3 % på 6. trinn sier de snakker med venner om forelskelse, kropp og seksualitet. 40,8 % snakker med foreldre/foresatte, mens 21 % sier de snakker med helsesøster. 902 elever på 6. trinn oppgir at de har fått nyttig informasjon fra helsesøster (spm. 9.5.1.), mens svarene på dette spørsmålet viser at 376 elever oppgir at de snakker med helsesøster. Det er det kanskje viktig å se nærmere på. Det er 10,8 % som sier de bruker MSN-venner eller chattevenner når de snakker om disse temaene.

10. SYKDOM OG PLAGER

10.1. Hvis du tenker på de siste 12 månedene, har du vært så mye plaget med noe av dette at du ikke har kunnet gjøre ting du har lyst til? (prosent)

Hvis du tenker på de siste 12 mnd., har du vært så mye plaget med noe av dette at du ikke har kunnet gjøre ting du har lyst til?	Trinn	Aldri	Sjelden	Av og til	Ofte	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	%	N
Den mørke årstiden	Ungd.skole	54,3	24,9	17,3	3,5	100	1513
	VGS	48,9	25,5	20,4	5,2	100	2773
	Ung. + VGS	50,8	25,3	19,3	4,6	100	4286
Depresjon	Ungd.skole	54,2	25,6	16,5	3,7	100	1526
	VGS	49,5	25,6	19	5,9	100	2793
	Ung. + VGS	51,1	25,6	18,1	5,1	100	4319
Hodepine	Ungd.skole	26,3	34,2	30,2	9,3	100	1539
	VGS	29,8	33,3	27,4	9,5	100	2801
	Ung. + VGS	28,5	33,6	28,4	9,4	100	4340
Konsentrasjonsvansker	Ungd.skole	28,9	33,4	27,6	10,1	100	1531
	VGS	25,3	31,4	30,6	12,7	100	2791
	Ung. + VGS	26,6	32,1	29,5	11,8	100	4322
Ledd eller muskelsmerter	Ungd.skole	35,1	30,8	25,8	8,2	100	1528
	VGS	39,2	33,2	21,1	6,5	100	2798
	Ung. + VGS	37,8	32,3	22,7	7,1	100	4326
Magesmerter	Ungd.skole	31,4	37,8	25,5	5,3	100	1526
	VGS	35,6	36,7	22,9	4,8	100	2789
	Ung. + VGS	34,1	37,1	23,8	5	100	4315
Opplevd sterkt forventningspress	Ungd.skole	39,9	31,6	21,5	7	100	1524
	VGS	30,5	31,5	28,3	9,7	100	2790
	Ung. + VGS	33,8	31,5	25,9	8,8	100	4314
Sinne/aggresjon	Ungd.skole	32,5	34	24,5	9	100	1531
	VGS	29,9	33,9	26,2	10,1	100	2793
	Ung. + VGS	30,8	33,9	25,6	9,7	100	4324
Spiseproblemer	Ungd.skole	74,1	15,3	7,6	3	100	1531
	VGS	70,6	17,8	7,5	4,2	100	2788
	Ung. + VGS	71,8	16,9	7,5	3,8	100	4319
Stress	Ungd.skole	30,1	31,8	27,9	10,2	100	1524
	VGS	24,2	28,1	31,5	16,2	100	2791
	Ung. + VGS	26,3	29,4	30,2	14,1	100	4315
At det tar lang tid å sovne om kvelden (mer enn 1 time)	Ungd.skole	25	25,3	27,8	22	100	1530
	VGS	21,9	28,1	29,2	20,8	100	2800
	Ung. + VGS	23	27,1	28,7	21,2	100	4330
Vært nervøs/hatt angst	Ungd.skole	47,9	30,8	15,8	5,5	100	1527
	VGS	44,5	33,4	15,1	7	100	2784
	Ung. + VGS	45,7	32,5	15,4	6,5	100	4311

De sykdommer/plager som nevnes oftest er søvnvansker (flestep jenter), stress og konsentrasjonsvansker. Det er små forskjeller mellom ungdomsskole og videregående skole på to av disse variablene. Men vi ser at stressplager forekommer langt oftere blant elever i videregående skole. Over dobbelt så mange jenter som gutter oppgir at de "ofte" har vært plaget med stress. Over ¼ opplever "av og til" sterkt forventningspress. Tallene er mer like mellom kjønnene når det gjelder konsentrasjonsvansker. En av ti ungdommer oppgir at de sliter med hodepine, og nesten 40 % hvis vi ser på de som har svart "ofte" eller "av og til". Vi får hyppigere oppgitt fra jenter enn gutter at de "av og til" eller "ofte" har slitt eller sliter med spiseproblemer. 31 % av guttene og 39,3 % av jentene har "av og til" eller "ofte" vært

så mye plaget med sinne/aggresjon de siste 12 månedene at de ikke har kunnet gjøre ting de har lyst til.

10.1.1. Du har opplevd forventningspress. Hvem er dette fra? (antall og prosent)

Kun de som har opplevd sterkt forventningspress ("sjelden", "av og til" eller "ofte") (spm. 10.1.) er blitt stilt dette spørsmålet. Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Du har opplevd forventningspress. Fra hvem?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Skole	511	32,1	1146	39,7	1657	37,0
Foreldre	380	23,8	831	28,8	1211	27,0
Trener	299	18,8	438	15,2	737	16,4
Meg selv	498	31,2	1312	45,4	1810	40,4
Andre	110	6,9	263	9,1	373	8,3

Det er ens egne forventninger til egne prestasjoner som har størst innvirkning på om en har opplevd forventningspress (40,4 %). Skolen er også et sted man opplever forventningspress. Som tabellen nedenfor viser finner vi ganske store kjønnsforskjeller her.

10.1.1.1. Du har opplevd forventningspress. Hvem er dette fra? (splittet på kjønn, uttrykt i antall og prosent)

Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn og videregående fordelt på kjønn: 2207 gutter og 2275 jenter.

Du har opplevd forventningspress. Fra hvem?	Gutter		Jenter	
	Antall	%	Antall	%
Skole	650	29,5	1007	44,3
Foreldre	467	21,2	744	32,7
Trener	359	16,3	378	16,6
Meg selv	686	31,1	1124	49,4
Andre	181	8,2	192	8,4

Det er mange flere jenter som opplever forventningspress fra skolen enn gutter. Samtidig er det også stor forskjell på gutter og jenter når det gjelder om de opplever at forventningspresset er selvpåført.

I ungdomsforskning som har sett på endringer i sosialiseringsbetingelsene (Ziehe, 1989), blir det hevdet at vi i vårt samfunn har fått en mer sårbar og tvetydig ungdomsrolle. Identitet blir ikke lenger overlevert automatisk fra tidligere generasjoner (Thorland, 1996), den må velges eller skapes. Valgmulighetene øker på mange områder. Det blir i hvert fall skapt et inntrykk av store valgmuligheter, selv om realiteten kanskje kan være annerledes. Ungdom står mer åpent tilgjengelig for en aggressiv markedsføring av varer, livsstiler og valgmuligheter. Dette kan oppleves som problematisk og kan bli svært sårbart for mange unge som tilskriver både det å lykkes og det å mislykkes kun egenskaper ved seg selv.

10.2. Er du frisk og fornøyd med livet? (prosent)

Er du frisk og fornøyd med livet?	Trinn	Ikke sant	Lite sant	Litt sant	Helt sant	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	%	N
Jeg føler meg stort sett frisk	Ungd.skole	2,1	2,7	21,6	73,6	100	1590
	VGS	2,2	5,5	26,6	65,7	100	2879
	Ung. + VGS	2,2	4,5	24,8	68,5	100	4469
Jeg er stort sett fornøyd med livet	Ungd.skole	2,4	5,7	26,9	65	100	1585
	VGS	3,2	7	30,1	59,7	100	2869
	Ung. + VGS	2,9	6,5	29	61,6	100	4454

Et flertall svarer at de stort sett føler seg friske og at de er fornøyd med livet. Det er imidlertid omtrent en fjerdedel som oppgir at dette er "litt sant".

10.3. Fortell oss hvor stressende du føler at hver av disse ulike tingene eller situasjonene har vært for deg i løpet av det siste året? (prosent)

Fortell oss hvor stressende du føler at hver av disse ulike tingene er.	Trinn	Ikke stressende	Litt stressende	Passe stressende	Ganske stressende	Veldig stressende	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	%	%	N
Jeg blir stresset av bekymringer for fremtiden	Ungd.skole	37,5	35,9	14,6	8,6	3,4	100	1578
	VGS	27,6	32	19,4	13,9	7,1	100	2856
	Ung. + VGS	31,1	33,4	17,7	12	5,8	100	4434
Jeg blir stresset av for mye lekser	Ungd.skole	8,5	21,3	17,3	26,5	26,4	100	1581
	VGS	11,6	20,6	19,3	27,7	20,8	100	2854
	Ung. + VGS	10,5	20,9	18,6	27,3	22,8	100	4435
Jeg blir stresset av uenigheter mellom foreldrene mine	Ungd.skole	45,7	26,4	12,6	9,7	5,6	100	1567
	VGS	44,1	24	13,3	11,1	7,6	100	2837
	Ung. + VGS	44,7	24,8	13	10,6	6,9	100	4404
Jeg blir stresset av at jeg forandrer meg fordi jeg vokser	Ungd.skole	59,5	24,6	10,2	3,5	2,3	100	1572
	VGS	62,6	21,3	8,8	4,8	2,4	100	2846
	Ung. + VGS	61,5	22,5	9,3	4,4	2,4	100	4418

For mye lekser er en klar stressfaktor. Omtrent halvparten av elevene – både i ungdomsskolen og videregående skole oppgir at dette er "ganske stressende" eller "veldig stressende".

17,5 % av elevene blir stresset av uenigheter mellom foreldrene sine. Flest jenter (22,3 %), blir stresset av uenigheter mellom foreldrene sine. 17,8 % - flest i videregående, svarer at bekymringer for fremtiden er "ganske stressende" eller "veldig stressende".

11. KOSTHOLD

11.1. Hvor ofte spiser du til vanlig disse måltidene? (prosent)

Hvor ofte spiser du til vanlig disse måltidene?	Trinn	Daglig	Flere ganger i uka	1 gang pr. uke	Sjeldnere	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	%	N
Frokost	Ungd.skole	73,2	16,4	3,7	6,8	100	1577
	VGS	63,1	18,7	8,4	9,9	100	2872
	Ung. + VGS	66,7	17,9	6,7	8,8	100	4449
Formiddagsmat/lunsj i skoletida	Ungd.skole	70,1	22,1	3,8	4	100	1578
	VGS	72,7	22,4	2,5	2,4	100	2875
	Ung. + VGS	71,7	22,3	3	3	100	4453
Varm middag	Ungd.skole	84,9	13,5	0,7	0,9	100	1582
	VGS	76,8	20,2	1,8	1,2	100	2875
	Ung. + VGS	79,6	17,9	1,4	1,1	100	4457
Kveldsmat	Ungd.skole	50,8	31,9	6,9	10,3	100	1569
	VGS	44,6	34,4	8,4	12,6	100	2857
	Ung. + VGS	46,8	33,5	7,9	11,8	100	4426

66,7 % oppgir at de spiser frokost hver dag. Men 8,8 % (392 elever) spiser sjelden frokost. Noen flere på 9. trinn enn i videregående. 71,7 % spiser daglig formiddagsmat eller lunsj i skoletida, og 79,6 % spiser varm middag hver dag.

11.2. Hvor ofte spiser du minst ett måltid sammen med familien? (prosent)

11.3. Hvor ofte spiser du egen matpakke? (prosent)

To spørsmål om matvaner.	Trinn	Hver dag	Flere ganger i uka	1 gang i uka	Sjeldnere	Aldri	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	%	%	N
Hvor ofte spiser du minst ett måltid sammen med familien?	Ungd.skole	64,8	30,5	2,6	1,3	0,9	100	1584
	VGS	43,9	40,2	7,7	5,6	2,6	100	2871
	Ung. + VGS	51,3	36,7	5,9	4,1	2	100	4455
Hvor ofte spiser du egen matpakke?	Ungd.skole	46,9	33	4,5	8	7,6	100	1583
	VGS	32,4	36,3	6,2	11,9	13,2	100	2864
	Ung. + VGS	37,6	35,1	5,6	10,5	11,2	100	4447

51,3 % sier at de hver dag spiser minst ett måltid sammen med familien. Det er flest i ungdomsskolen (64,8 %) som sier de gjør dette. 37,6 % sier de spiser egen matpakke hver dag, og 35,1 % flere ganger i uka. 11,2 % sier at de "aldri" spiser egen matpakke.

11.4. Har du mulighet til å kjøpe mat i skolekantine? (antall og prosent)

Har du mulighet til å kjøpe mat i skolekantine?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	1255	79	2664	92,7	3919	87,9
Nei	333	21	209	7,3	542	12,1
Sum	1588	100	2873	100	4461	100

12,1 % oppgir at de ikke har anledning til å kjøpe mat i skolekantine.

11.5. Har du mulighet til å spise matpakke/formiddagsmat inne på skolen? (antall og prosent)

Har du mulighet til å spise matpakke/formiddagsmat inne på skolen?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	1487	94,1	2781	97	4268	95,9
Nei	94	5,9	87	3	181	4,1
Sum	1581	100	2868	100	4449	100

95,9 % har mulighet til å spise matpakke/formiddagsmat inne på skolen.

Her bør en se nærmere på hvorfor 4,1 % oppgir at de ikke har mulighet til å spise matpakke inne på skolen.

11.6. Hvor ofte spiser du noe av dette? (prosent)

Hvor ofte spiser du noe av dette?	Trinn	Daglig	Flere ganger i uka	1 gang pr. uke	Sjeldnere	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	%	N
Boller, kjeks o.l.	Ungd.skole	4,6	31,5	38,2	25,7	100	1566
	VGS	4	31,8	36,5	27,7	100	2839
	Ung. + VGS	4,2	31,7	37,1	27	100	4405
Brus, leskedrikk (med sukker)	Ungd.skole	8,8	42,7	34	14,6	100	1573
	VGS	15,1	40,9	24,8	19,2	100	2859
	Ung. + VGS	12,9	41,5	28	17,6	100	4432
Fastfood (fra gatekj., kiosk e.l.)	Ungd.skole	2,5	8,1	25,9	63,5	100	1558
	VGS	2,5	13,8	31,7	52	100	2845
	Ung. + VGS	2,5	11,8	29,6	56,1	100	4403
Frukt	Ungd.skole	33,9	49,6	10,6	5,9	100	1570
	VGS	26,2	45,3	17,9	10,6	100	2849
	Ung. + VGS	28,9	46,8	15,3	8,9	100	4419
Godteri, sjokolade, andre søtsaker	Ungd.skole	6,2	45,1	38,4	10,3	100	1571
	VGS	9	49,3	32,4	9,3	100	2859
	Ung. + VGS	8	47,8	34,5	9,6	100	4430
Grovbrød/knekkebrød	Ungd.skole	36,1	37,2	13,5	13,2	100	1572
	VGS	36,3	37,8	13,6	12,3	100	2854
	Ung. + VGS	36,2	37,6	13,6	12,6	100	4426
Grønnsaker	Ungd.skole	31,5	48,3	12,1	8,1	100	1573
	VGS	26,9	46,8	17,2	9,2	100	2857
	Ung. + VGS	28,5	47,3	15,3	8,8	100	4430
Kaffe	Ungd.skole	4,1	5	7,9	83	100	1554
	VGS	9,8	13,9	11,5	64,8	100	2849
	Ung. + VGS	7,8	10,8	10,2	71,2	100	4403
Melk	Ungd.skole	44,6	24,9	9,8	20,6	100	1566
	VGS	37,5	26,6	12,8	23,1	100	2847
	Ung. + VGS	40	26	11,7	22,3	100	4413
Potetgull og lignende	Ungd.skole	3,6	23,9	53,5	19	100	1567
	VGS	3,1	23,8	49,6	23,6	100	2845
	Ung. + VGS	3,2	23,8	51	22	100	4412

Tabellen fortsetter på neste side.

Hvor ofte spiser du noe av dette?	Trinn	Daglig	Flere ganger i uka	1 gang pr. uke	Sjeldnere	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	%	N
Smør/margarin	Ungd.skole	34,6	30,1	12,7	22,6	100	1564
	VGS	35,1	29,1	14,7	21,1	100	2842
	Ung. + VGS	34,9	29,4	14	21,7	100	4406
Vann (kjøpt eller fra springen)	Ungd.skole	85	10,9	2,1	2,1	100	1576
	VGS	81,6	14,2	2,5	1,7	100	2856
	Ung. + VGS	82,8	13	2,4	1,9	100	4432

Flest sier at de spiser grovbrød/knekkebrød (73,8 % "daglig" eller "flere ganger i uken"). Ca. 36 % spiser boller "daglig" eller "flere ganger i uka". Nesten 30 % spiser også frukt "daglig". Og nesten 56 % spiser godterier eller søtsaker "daglig" eller "flere ganger i uka".

12. TOBAKK OG RUS

12.1. Røyker du? (antall og prosent)

Røyker du?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Nei, har aldri prøvd	1141	71,9	1071	37,2	2212	49,5
Nei, men har prøvd	322	20,3	992	34,5	1314	29,4
Har sluttet	35	2,2	130	4,5	165	3,7
Ja, av og til	44	2,8	303	10,5	347	7,8
Ja, daglig	45	2,8	383	13,3	428	9,6
Sum	1587	100	2879	100	4466	100

78,9 % oppgir at de ikke røyker. 17,4 % oppgir at de røyker "av og til" eller "daglig". Det er stor forskjell mellom 9. trinn og videregående når vi ser på antallet som sier de "aldri" har prøvd å røyke.

12.1.1. Røyker du? (antall og prosent)

Nedenfor følger tall for 6. trinn. Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved barneskolen: 1791 elever.

Røyker du?	Barneskole	
	Antall	%
Nei, har aldri prøvd	1609	90,8
Nei, men har prøvd	154	8,7
Har sluttet	3	0,2
Ja, av og til	3	0,2
Ja, daglig	4	0,2
Sum	1773	100

I barneskolen har 90,8 % aldri prøvd å røyke. 0,2 % (4 elever) på 6. trinn oppgir at de røyker daglig.

12.1.2. Hvor mange sigaretter røyker du pr. dag? (antall og prosent)

Kun de som sier de røyker "av og til" eller "daglig" (spm. 12.1.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Hvor mange sigaretter røyker du pr. dag?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
1-5 stk.	44	55,7	331	52,8	375	53,1
6-10 stk.	16	20,3	167	26,6	183	25,9
Mer enn 10 stk.	19	24,1	129	20,6	148	21
Sum	79	100	627	100	706	100

De som røyker i videregående har ofte begynt å røyke på ungdomstrinnet. I sum er det mange flere som røyker i videregående enn på 9. trinn.

12.1.3. Hvor gammel var du da du begynte å røyke? (år)

Kun de som sier de røyker "av og til" eller "daglig" (spm. 12.1.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Hvor gammel var du da du begynte å røyke?	Ungdomsskole	Videregående	Ung. + VGS
Gjennomsnittsalder	12,9	14,1	14

I dette utvalget som utgjøres av de som har svart at de noen gang har prøvd å røyke, ser vi en veldig tidlig debutalder. Det betyr at slutten på barneskolen/begynnelsen på ungdomsskoletida synes å være en kritisk fase med hensyn til røykedebut.

12.2. Har du noen gang drukket så mye alkohol at du har vært tydelig beruset/full? (antall og prosent)

Har du noen gang drukket så mye alkohol at du har vært tydelig beruset/full?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	310	19,6	2119	73,9	2429	54,6
Nei	1272	80,4	750	26,1	2022	45,4
Sum	1582	100	2869	100	4451	100

54,6 % av elevene oppgir at de har vært tydelig beruset. En av fem (19,6 %) på 9. trinn har drukket så mye alkohol at de har vært betydelig beruset/full. Tilsvarende tall for videregående er tre av fire (73,9 %). Vi ser at det skjer en betydelig endring fra 9. trinn til videregående her.

12.2.1. Hvor gammel var du første gangen du drakk deg tydelig beruset/full? (år)

Kun de som sier de har vært betydelig beruset/full (spm. 12.2.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Hvor gammel var du første gangen du drakk deg tydelig beruset/full?	Ungdomsskole	Videregående	Ung. + VGS
Gjennomsnittsalder	13,2	14,4	14,3

For de som sier de har vært betydelig beruset/full, er gjennomsnittsalderen for elever på 9. trinn 13,2 år. Det betyr at det vil være ganske mange som har vært betydelig beruset/full som 11 eller 12-åring. Det er rimelig å tro at overgangen til ungdomsskole, med eldre elever som rollemodeller spiller inn her. Men tallene viser at mange har vært fulle på barnetrinnet. Det vil være da interessant å undersøke spesielt for denne gruppen, hvor de har fått tak i drikkevarer og hva slags type drikkevarer det her er snakk om.

12.3. Hvor ofte drikker du alkohol? (antall og prosent)

Hvor ofte drikker du alkohol?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Aldri	946	59,7	357	12,4	1303	29,2
Svært sjelden	344	21,7	514	17,9	858	19,2
Noen helger	239	15,1	1286	44,7	1525	34,2
Stort sett hver helg	38	2,4	659	22,9	697	15,6
Flere ganger i uka	3	,2	43	1,5	46	1
Daglig	15	,9	18	,6	33	,7
Sum	1585	100	2877	100	4462	100

Samlet sett svarer ca. 30 % at de "aldri" drikker alkohol. 59,7 % av elevene på 9. trinn oppgir at de "aldri" drikker alkohol. 2,4 % (38 elever) på 9. trinn rapporterer at de drikker "stort sett hver helg", og 1,1 % (18 elever) drikker "flere ganger i uka" eller "daglig". Det kan være grunn til å tro at de som drikker så ofte lever såpass utsatt at de også i større grad enn andre grupper er underrepresentert i undersøkelsen. Vi vet at med betydelig beruselse flere ganger i uka, vil en etter hvert få store problemer med å klare skolegang og livet for øvrig.

I tabellen ser vi at andelen av de som svarer at de "aldri" drikker går betydelig ned når vi kommer over i videregående, fra 59,7 % til 12,4 %. Samtidig er det rundt 30 % som "aldri" eller "svært sjelden" drikker alkohol. For kategorien "noen helger" er det 44,7 % i videregående. Elever i videregående som drikker "flere ganger i uka" eller "daglig" utgjør 2,1 % eller 79 personer. Tilsvarende vil det være mørketall også her.

Det er flere som drikker alkohol i videregående. Samtidig kan man anta at alder gir større motstandsdyktighet når det gjelder press fra andre om å drikke. Samtidig vil det bli stadig mer vanligere å drikke alkohol på klassefester og i andre sosiale sammenhenger. Det er noen flere gutter (31 %) enn jenter (27 %) som sier de aldri har drukket alkohol. Det kan ha noe med hvilket miljø de er en del av, for eksempel ved at jenter vil være sammen med eldre gutter og at alkohol da blir stadig vanligere jo eldre man blir.

Den nasjonale "Ungdomsundersøkelsen 2002" (SIRUS 2005) viser til at gjennomsnittlig alkoholforbruk steg i aldersgruppen 15-20 fra slutten av nittitallet og fram til årtusenskiftet, fra omkring 3 liter ren alkohol i året til 5 liter. Alkoholforbruket ser etter 2000 ut til å ha stabilisert seg. I 2003 ble rusbrusen tilgjengelig også i matbutikker og fikk innpass spesielt hos jenter. Den utgjør ca. 20 % av alkoholforbruket i aldersgruppen 15-20 år, og en relativt større andel av alkoholforbruket blant jenter; henholdsvis 25 % for jenter og 14 % for gutter på landsbasis.

12.4. Hvor mange ganger har du i løpet av de fire siste ukene drukket så mye at du har følt deg tydelig beruset? (antall)

Alle, unntatt de som aldri drikker alkohol (spm. 12.3.), er blitt stilt dette spørsmålet.

Hvor mange ganger har du i løpet av de fire siste ukene drukket så mye at du har følt deg tydelig beruset?	Ungdomsskole	Videregående	Ung. + VGS
Antall ganger i gjennomsnitt	,9	2,1	1,8

De som drikker alkohol oppgir at de i løpet av en måned har vært tydelig beruset i gjennomsnitt 1,8 ganger.

12.5. Hvordan skaffer du deg alkohol? (antall og prosent)

Kun de som svarer at de drikker alkohol (spm. 12.3.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Hvordan skaffer du deg alkohol?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Fra eldre venner	320	58,1	1388	56,4	1708	56,7
Får hjemme	81	14,7	355	14,4	436	14,5
Tar hjemme	98	17,8	66	2,7	164	5,4
Får av andre voksne	21	3,8	64	2,6	85	2,8
Kjøper selv	31	5,6	590	24	621	20,6
Sum	551	100	2463	100	3014	100

Av de som drikker i ungdomsskolen oppgir 14,7 % at de "får" alkohol hjemme, og nesten 1 av 5 av de som drikker "tar hjemme". Det er "eldre venner" som oppgis å være den største kilden når det gjelder tilgang til alkohol (totalt 56,7 %). Men det er også en del som skaffer seg alkohol hjemme uten foreldrenes viten. En liten gruppe oppgir at de får av andre voksne, og dette kan være interessant å se nærmere på.

12.6. Bruker du snus/skrå? (antall og prosent)

Bruker du snus/skrå?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Nei, har aldri prøvd	1231	78	1359	47,4	2590	58,3
Nei, men har prøvd	264	16,7	964	33,6	1228	27,6
Har sluttet	13	,8	61	2,1	74	1,7
Ja, av og til	43	2,7	225	7,8	268	6
Ja, daglig	27	1,7	259	9	286	6,4
Sum	1578	100	2868	100	4446	100

83,1 % av elever i videregående snuser ikke. 9 % (259 elever) oppgir at de snuser "daglig". Tilsvarende tall for 9. trinn er 1,7 % (27 elever).

12.6.1. Hvor gammel var du da du begynte med snus/skrå? (år)

Kun de som sier de snuser "av og til" eller "daglig" (554 elever) (spm. 12.6.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Hvor gammel var du da du begynte med snus/skrå?	Ungdomsskole	Videregående	Ungd. + VGS
Gjennomsnittsalder	11,9	14,3	14

Av de på 9. trinn som snuser er gjennomsnittsalderen for debut 11,9 år. Av de som snuser i videregående er gjennomsnittsalderen 14,3 år. Forskjellen kan forstås ut fra at elever i videregående dekker en eldre aldersgruppe som fanger opp senere debut.

12.7. Har du noen gang ruset deg på narkotiske stoffer? (antall og prosent)

Har du noen gang ruset deg på narkotiske stoffer?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	44	2,8	403	14	447	10
Nei	1540	97,2	2468	86	4008	90
Sum	1584	100	2871	100	4455	100

10 % av de ungdommene i utvalget oppgir å ha ruset seg på narkotiske stoffer.

Det er en stor økning fra 9. trinn og opp til videregående. Vi vet ikke ut fra tallene hvor hyppig ulike stoffer har blitt brukt.

Tall fra SIRUS (2005) anslår at andelen 15-20-åringene som oppgir å ha brukt hasj eller marihuana noen gang, de siste fem år har vært omkring 15 %.

12.7.1. Hvilke stoffer har du brukt? (antall og prosent)

Kun de som sier de har ruset seg på narkotiske stoffer (447 elever) (spm. 12.7.) er blitt stilt dette spørsmålet. Det var her mulig å velge/krysse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Hvilke stoffer har du ruset deg på?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Hasj	35	2,2	375	13,0	410	9,1
Amfetamin	11	0,7	81	2,8	92	2,1
Kokain	13	0,8	47	1,6	60	1,3
Ecstasy	11	0,7	49	1,7	60	1,3
Annet	12	0,8	85	2,9	97	2,2

Nesten 1 av 10 elever (410 elever) i 9. trinn og i videregående oppgir at de har brukt hasj. Vi vet også at bruk av hasj kan være en "inngangsport" overfor andre stoffer. 2,1 % (92 elever) i utvalget oppgir at de har prøvd amfetamin. I kategorien "annet" finner vi bl.a. formfett, lightergass og heroin.

12.8. Har du noen gang brukt anabole steroider eller andre dopingmidler?

Har du noen gang brukt anabole steroider eller andre dopingmidler?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	26	1,7	51	1,8	77	1,7
Nei	1546	98,3	2799	98,2	4345	98,3
Sum	1572	100	2850	100	4422	100

Tatt i betraktning hvilke alvorlige konsekvenser bruk av anabole steroider og dopingmidler har, er tallet høyt. Allikevel er det snakk om en liten gruppe.

13. SOSIAL ATFERD, NORMBRUDD OG VOLDSUTSATTHET

13.1. Har du vært med på/gjort noe av dette det siste året? (prosent)

Har du vært med på/gjort noe av dette det siste året?	Trinn	Null ganger	1 gang	2-5 ganger	6-10 ganger	Over 10 ganger	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	%	%	N
Bidratt til veldedig (positivt) formål f.eks. ved å gi eller samle inn penger	Ungd.skole	25,6	33,9	30,5	6,3	3,8	100	1568
	VGS	31,7	34,3	27,3	3,9	2,9	100	2837
	Ung. + VGS	29,5	34,1	28,4	4,8	3,2	100	4405
Bidratt til å stoppe/hindre mobbing	Ungd.skole	35,1	23	27,3	7,7	6,9	100	1558
	VGS	43,3	21,6	26,1	5,5	3,6	100	2816
	Ung. + VGS	40,4	22,1	26,5	6,3	4,8	100	4374
Deltatt i mobbing av andre	Ungd.skole	75,2	15,2	6,2	1,5	1,9	100	1554
	VGS	77,4	11,1	7,6	1,8	2,1	100	2819
	Ung. + VGS	76,6	12,6	7,1	1,7	2	100	4373
Hatt en voldsom krangel med lærer	Ungd.skole	70,7	15,9	8,5	1,7	3,2	100	1558
	VGS	71,2	14,8	9,2	2,1	2,7	100	2824
	Ung. + VGS	71	15,2	8,9	2	2,9	100	4382
Hjulpet besteforeldre eller andre som trengte hjelp	Ungd.skole	15,1	9,7	26,8	18,6	29,8	100	1559
	VGS	15,3	9,8	30,5	17,3	27,2	100	2823
	Ung. + VGS	15,2	9,7	29,2	17,7	28,1	100	4382
Kjørt motorkjøretøy (også moped) uten førerkort eller bevis	Ungd.skole	68,6	9,9	10,6	3,3	7,7	100	1563
	VGS	55	11,1	16,2	5,9	11,7	100	2826
	Ung. + VGS	59,9	10,7	14,2	5	10,3	100	4389
Med vilje utført hærverk/skade for over 1000 kroner	Ungd.skole	91,2	5,2	2,3	0,3	1,1	100	1565
	VGS	89,9	4,9	2,7	0,7	1,8	100	2822
	Ung. + VGS	90,4	5	2,6	0,6	1,5	100	4387
Sagt fra/tatt kontakt med voksne (f.eks. natteravn, foreldre) for å få hjelp i vanskelige situasjoner	Ungd.skole	74,3	10,7	9,5	3,1	2,5	100	1558
	VGS	72,9	12,5	10,8	1,8	2	100	2814
	Ung. + VGS	73,4	11,8	10,3	2,3	2,2	100	4372
Skulket skolen	Ungd.skole	67,8	16	10,6	2,5	3,1	100	1560
	VGS	45,4	17,3	20,5	6,8	10	100	2824
	Ung. + VGS	53,4	16,8	17	5,2	7,5	100	4384
Stjålet noe til en verdi av over 1000 kroner (fra butikk eller kiosk)	Ungd.skole	94,8	1,9	1,9	0,6	0,8	100	1560
	VGS	94,8	2,1	1,7	0,4	1	100	2813
	Ung. + VGS	94,8	2	1,8	0,5	0,9	100	4373
Stjålet penger eller ting fra noen i familien	Ungd.skole	78,5	11	6,6	1,6	2,2	100	1566
	VGS	79,9	8,7	7,2	1,6	2,6	100	2816
	Ung. + VGS	79,4	9,6	7	1,6	2,4	100	4382
Truet til deg penger eller gjenstander	Ungd.skole	96	1,8	1,3	0,2	0,8	100	1560
	VGS	96,3	1,5	1	0,6	0,6	100	2821
	Ung. + VGS	96,2	1,6	1,1	0,5	0,7	100	4381
Utført seksuelle tjenester mot betaling	Ungd.skole	96,1	1,3	0,8	0,3	1,5	100	1561
	VGS	96,8	1,1	0,9	0,3	0,8	100	2820
	Ung. + VGS	96,6	1,2	0,9	0,3	1,1	100	4381

Tabellen fortsetter på neste side.

Har du vært med på/gjort noe av dette det siste året?	Trinn	Null ganger	1 gang	2-5 ganger	6-10 ganger	Over 10 ganger	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	%	%	N
Vært borte en hel natt uten at foreldrene dine visste hvor du var	Ungd.skole	86,8	7,2	3,7	0,9	1,3	100	1560
	VGS	68	11,7	11,5	4	4,7	100	2819
	Ung. + VGS	74,7	10,1	8,7	2,9	3,5	100	4379
Vært i kontakt med politiet pga. noe ulovlig du har gjort	Ungd.skole	92,7	4,8	1,3	0,4	0,8	100	1565
	VGS	87,8	7,7	2,9	0,6	1	100	2821
	Ung. + VGS	89,5	6,7	2,3	0,5	0,9	100	4386
Vært i slåsskamp	Ungd.skole	68,2	14,9	10,6	2,3	4	100	1565
	VGS	69,9	13,7	10,2	2,5	3,7	100	2816
	Ung. + VGS	69,3	14,1	10,4	2,4	3,8	100	4381

Vi ser at det er mye positiv atferd blant de unge, selv om det ofte er det negative aspektene som gjerne trekkes frem i offentlige debatter. 85 % av de unge har hjulpet besteforeldre eller andre som har behovd hjelp. 70 % har sier de at de har bidratt til et veldedig formål. Antagelig har Operasjon Dagsverk og lignende på skoler spilt inn, men det gir uansett de unge en følelse av å ha bidratt overfor andre. Kanskje viser tallene at de unge ikke er så egoistiske som enkelte synes å mene?

Mobbing har vært trukket frem som et omfattende problem og det har også vært fokus på mobbing via nye kanaler som mobiltelefon og chatterom. Nesten 25 % av de unge har deltatt en eller flere ganger i mobbing av andre. Majoriteten har vært med en gang. 10 % har vært med flere ganger. Mobbing med trakassering og isolasjon av andre er alvorlig og kan såre og skade offeret alvorlig. Tallene i undersøkelsen når det gjelder forekomsten av mobbing er alvorlig. Samtidig er det positivt å se at hele 60 % har bidratt til å stoppe mobbing en eller flere ganger.

46,6 % av alle elever oppgir å ha skulket skolen en eller flere ganger det siste året. Videre ser vi at ca. 30 % har krysset av for mer enn én gang.

Vi ser at 3,5 % (150 elever, 61 elever ved 9. trinn og 89 i videregående) oppgir å ha solgt seksuelle tjenester én eller flere ganger. Dette er urovekkende tall. Dette er en type sensitive spørsmål som må vurderes nøye. En del svar er luket ut som typiske "gruppesvar" - det vi si at flere elever kan ha sittet sammen og fylt ut på tull; noe som kan gi høyere svar. Samtidig så vil spørsmålet gjerne ikke bli fylt ut dersom det er begrenset mulighet til anonymitet.

Det er flere gutter enn jenter som oppgir at de har solgt seksuelle tjenester. 35 gutter sier de har solgt seksuelle tjenester over 10 ganger, mens tilsvarende tall for jenter er 12. Vi har ikke tall på hvordan salget av seksuelle tjenester har foregått. Det er grunn til å stille spørsmål om bruk av Internett/chat har gjort det lettere å både tilby og etterspørre seksuelle tjenester.

På oppdrag fra Trondheim kommune gjennomførte Kirkens Bymisjon i Trondheim i 2005 en kartlegging av ungdomsprostituasjon i byen (Grytbakk og Borgstrand 2005). Det ble sett på omfanget og om det dreier seg om spesielle grupper.

21 ungdommer og ansatte på 23 ulike hjelpeinstanser og institusjoner i Trondheim ble intervjuet. Alle ungdomsinformantene hadde kjennskap til fenomenet salg eller bytte av seksuelle tjenester. 6 av jentene fortalte om egne erfaringer med salg av sex. 21 av 23 hjelpeinstanser bekreftet at de har kjennskap til jenter eller gutter som de vet eller har sterk mistanke om prostituerer seg. 21 svarer ja i forhold til jenter og 12 svarer bekræftende i forhold til gutter.

Rapporten konkluderer med at det er vanskelig å tallgi hvor mange det dreier seg om. De opplevde at få kjenner til gutter og valgte derfor tidlig å ikke ha fokus på gutteprostituasjon.

Den åpenlyse prostituasjonen andre store byer i Norge har, er fraværende i Trondheim. Prosjektet kan ikke se noe synlig "prostituasjonsstrøk" i byen. Trondheim sentrum og spesielt Trondheim torg blir likevel nevnt som et sted hvor ungdom møter et belastet miljø og hvor jenter forteller at de får tilbud om å selge sex og at noen gjør det. Den åpenlyse prostituasjonen andre store byer i Norge har, er fraværende i Trondheim.

1,1 % av elevene (60 gutter og 10 jenter) oppgir at de har truet til seg penger eller andre gjenstander minst én gang. 23 av guttene og 6 av jentene har gjort dette over 10 ganger.

396 gutter og 223 jenter oppgir å ha vært i slåsskamp minst en gang. Av de som har vært i slåsskamp, har 15,3 % av guttene og 8,3 % av jentene brukt våpen. Våpen er i denne sammenhengen oftest balltre, kniv eller slåsshanske.

13.1.1. Du har vært i slåsskamp. Var dette med våpen? (antall og prosent)

Kun de som har vært i slåsskamp (1344 elever) (spm. 13.1.) er blitt stilt dette spørsmålet.

Du har vært i slåsskamp. Var dette med våpen?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Ja	54	10,9	128	15,1	182	13,5
Nei	442	89,1	720	84,9	1162	86,5
Sum	496	100	848	100	1344	100

Av de som har vært i slåsskamp har hele 13,5 % brukt våpen av et eller annet slag. De våpen som oppgis brukt er kniv, slåsshanske og balltre etc. Dette kan indikere at volden har blitt grovere og det kan også sees i sammenheng med antallet som oppgir at de har oppsøkt lege i forhold til utsatthet for vold.

13.2. Har du måttet oppsøke lege i løpet av de siste 12 mnd. fordi du har vært skadet på grunn av: (prosent)

Har du måttet oppsøke lege siste året på grunn av:	Trinn	Nei	Ja, én gang	Ja, flere ganger	Sum	Antall svar
		%	%	%	%	N
Ulykke	Ungd.skole	65,2	22,5	12,3	100	1576
	VGS	69,7	21,2	9,1	100	2834
	Ung. + VGS	68	21,7	10,3	100	4410
Vold	Ungd.skole	95,8	2,3	1,8	100	1466
	VGS	95	3,6	1,5	100	2662
	Ung. + VGS	95,3	3,1	1,6	100	4128

Så mange som 32 % av elevene har måttet oppsøke lege en eller flere ganger pga. ulykke. Høy deltakelse i idrett vil kunne være med å forklare en del. Det har blant annet vært fokusert på snowboardulykker i media den siste tiden. Det har også vært fokusert på viktigheten av å bruke hjelm i alpinbakken og på sykkel. Samtidig tar unge fra og med 16 år i bruk scootere og mopeder.

Nesten 5 % har måttet oppsøke lege som følge av vold en eller flere ganger. Dette utgjør hele 194 personer i aldersgruppen som har sier de har oppsøkt lege som følge av vold. Dette må sies å være alvorlig.

13.3. Trives du stort sett på skolen? (antall og prosent)

Trives du stort sett på skolen?	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Alltid	479	30,1	1089	37,9	1568	35,2
Ganske ofte	848	53,4	1486	51,8	2334	52,3
Av og til	195	12,3	236	8,2	431	9,7
Sjelden	67	4,2	60	2,1	127	2,8
Sum	1589	100	2871	100	4460	100

35,2 % sier at de "alltid" trives på skolen. Tar vi med andelen som svarer "ganske ofte" får vi til sammen 87,5 %. Det er positive tall å ta med. Trivsel har både med det faglige og det sosiale aspektet og begge deler er viktig for å skape trivsel.

Det er grunn til bekymring når det gjelder gruppen som "sjelden" trives på skolen 2,8 % (127 elever). Elever som mistrives kan ha større sannsynlighet for å droppe ut av skolen.

13.4. Nevn 3 fag du liker: (antall)

Elevene hadde anledning til å nevne tre fag, men tabellen baserer seg kun på førstnevnte fag.

Barneskole		Ungdomsskole		Grunnkurs		VK1	
Fag	Antall	Fag	Antall	Fag	Antall	Fag	Antall
gym	567	gym	672	gym	354	gym	313
matematikk	315	matematikk	156	engelsk	146	samfunnsfag	80
heim-kunnskap	238	heim-kunnskap	115	matematikk	145	engelsk	66
engelsk	148	engelsk	106	norsk	93	matematikk	60
kunst og håndtverk	97	musikk	76	naturfag	76	norsk	55
norsk	89	kunst og håndtverk	72	bygg	49	historie	37
musikk	40	natur og miljø	61	kunst og håndtverk	45	kunst og håndtverk	37
natur, miljø og samfunnsfag	37	samfunnsfag	51	økonomi	37	media og kommunikasjon	33
natur og miljø	32	naturfag	48	drama	26	biologi	30
samfunnsfag	30	norsk	39	spansk	25	verksted	25
krl	17	historie	22	form og farge	23	aktivitetslære	24
ikt	16	krl	19	verksted	21	fysikk	23
naturfag	14	friminutt	13	media og kommunikasjon	20	praksis	17
historie	13	valgfag	12	aktivitetslære	17	spansk	17
sløyd	10	spansk	11	samfunnsfag	17	bygg	16

13.5. Nevn 3 fag du ikke liker: (antall)

Elevene hadde anledning til å nevne tre fag, men tabellen baserer seg kun på førstnevnte fag.

Barneskole		Ungdomsskole		Grunnkurs		VK1	
Fag	Antall	Fag	Antall	Fag	Antall	Fag	Antall
krl	416	matematikk	448	matematikk	483	norsk	238
matematikk	400	norsk	268	engelsk	205	matematikk	199
norsk	212	krl	190	norsk	198	engelsk	154
engelsk	193	engelsk	182	naturfag	84	spansk	106
gym	103	gym	83	gym	73	samfunnsfag	103
samfunnsfag	45	samfunnsfag	73	økonomi	68	gym	65
heim-kunnskap	38	natur og miljø	51	spansk	55	tysk	61
natur og miljø	36	spansk	38	tysk	45	geografi	29
naturfag	23	kunst og håndtverk	26	natur og miljø	20	naturfag	23
musikk	20	naturfag	24	elektro	18	historie	21
kunst og håndtverk	18	heim-kunnskap	17	kunst og håndtverk	18	kjemi	21
natur, miljø og samfunnsf.	15	tysk	17	biologi	6	fysikk	18
religion	6	historie	11	sosialfag	6	økonomi	14
tema	6	musikk	10	form og farge	3	kunst og håndtverk	10
geografi	5	geografi	7	bedriftsbl.	2	helsefag	4

Hovedinntrykket er at de fagene som blir best likt av elevene (gym, matematikk, norsk og engelsk) samtidig er de fagene som flest misliker.

13.6. Kryss av for de fritidsaktivitetene du godt liker å holde på med: (antall og prosent)

Det var her mulig å velge/kryse av for flere enn ett svaralternativ. Prosentene er beregnet ut i fra totalt antall svar fra elever ved 9. trinn: 1594 elever, grunnkurs og videregående kurs 1: 2888 elever og 9. trinn, GK og VK1 sett under ett: 4482 elever.

Kryss av for de fritidsaktivitetene du godt liker å holde på med:	Ungdomsskole		Videregående		Ungd. + VGS	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Sport	1173	73,6	1842	63,8	3015	67,3
Sang	303	19,0	550	19,0	853	19,0
Kunst	105	6,6	290	10,0	395	8,8
Teater	115	7,2	231	8,0	346	7,7
Håndarbeid	218	13,7	384	13,3	602	13,4
Politikk	47	2,9	148	5,1	195	4,4
Spille på musikkinstrument	318	19,9	541	18,7	859	19,2
Dans	342	21,5	654	22,6	996	22,2
DJ-ing	64	4,0	107	3,7	171	3,8
Motorsport	202	12,7	517	17,9	719	16,0
Friluftsliv	296	18,6	514	17,8	810	18,1
Annet	296	18,6	537	18,6	833	18,6

Vi ser at sport er den suverene ener – 67,3 % har svart dette. Dans, sang og spille på musikkinstrument kommer alle høyt opp (alle med rundt 20 %). Friluftsliv velges av 18,1 %. En større andel av elevene driver med motorsport i videregående skole, rimeligvis.

Kun 195 elever på ungdoms- og videregående skole oppgir politikk som fritidsaktivitet. Dette kan være et varsku med tanke på deltakelse i politisk arbeid. Fra andre undersøkelser, vet vi at engasjement i og medlemskap i politiske partier går ned. På den måten speiler unge i Trondheim samfunnsutviklingen.

Kommentarer i "annet"-kategorien viser at ulike former for trening går igjen: Helsestudio, trening med vekter, men også ulike typer kampsport. Sykling og ski nevnes også.

PC-spill er en annen type fritidsaktivitet som nevnes av flere. Mange av disse beskriver også hvilke typer PC-spill de underholder seg med. Ellers tydeliggjør "annet"-kategorien at det er et vell av ulike aktiviteter som ungdom holder på med.

13.7. Her kan du nevne andre ting du er opptatt av å få fram, og som det ikke er spurt om eller ting du vil utdype. (åpent spørsmål)

Hele 2765 elever har svart på dette spørsmålet. Svarene omfatter svært mange områder fra synspunkter på globale miljøspørsmål til bare ett ord, f.eks. "data" eller mer eller mindre vittige kommentarer.

Vi vil i det følgende beskrive nærmere tema som blir nevnt og sitat som vi mener er illustrerende.

Sitatene er skrevet slik at elevenes mening og uttrykksform i størst mulig grad er i varetatt. For eksempel hvis det er skrevet "hmm" eller "..", er dette betraktet som en uttrykksform og ikke endret.

Forhold i samfunnet

Her nevnes; naturvern, større politisk engasjement blant unge, større mulighet for ungdom til å bli hørt, ønske om fravær av mobbing og rasisme. En av elevene uttrykker det slik:

"Hmm, jeg er opptatt av at ungdom skal bli hørt bedre om sine meninger å hjelpe til å planlegge eller styre eventuelle prosjekter eller annet."

Forhold til skole

Elevene er opptatt av; omfanget av lekser, forhold til lærere og medelever, fag en skulle ønsket det var mer eller mindre av.

*"Jeg synes at vi har altfor mye lekser! Skoletimene er så kjedelige at vi ikke makter å få med oss noen verdens ting! Enkelte av lærerne bare skribler i vei mens de snakker om f.eks.:
 $54 + 4223/34 = 6 + x = !!!$ Så forventer de at vi skal klare det uten noe slags hjelp"*

"At rektor og lærere er trivelige mot elevene"

"Jeg skulle ønske skolen min kunne ha prosjektuke snart. Da får vi lære ting på en morsommere måte, og får på en måte litt "fri" fra leksenes mas med prøver, foredrag og tester. Vi har hatt den en gang før, og det var svært positivt"

Det er flere som gir uttrykk for å bli mobbet, slik som følgende utsagn viser:

"Ble mobbet ganske kraftig på ungdomsskolen, men ikke på videregående. Jeg er avholds, men er likevel sosial på fester o.l."

"Jeg er blitt mobbet mye for magen min og hvordan jeg ser ut.. Fleste i klassen min er tynne og sporty.."

Forhold til venner og familie

Mange gir uttrykk for at venner betyr mye. Her er et utsagn som illustrerer det:

"Jeg er opptatt av venner og familie, og gjør alt jeg kan for de. Jeg ELSKER de, og det er de som tar mesteparten av tida mi."

Flere nevner også at det kan være problematisk med skilte foreldre.

Forhold som handler om hvordan man har det med seg selv og andre

Flere av elevene er opptatt av dette temaet, og spesielt hvor viktig det er å ha det bra og å trives.

"Trives med livet. Godt å få sagt det!!!!!!!!!!!"

"Jeg trives godt med meg selv og livet mitt generelt. Selv om jeg innimellom har null energi igjen, og bare vil legge meg ned å dø. Jeg er svært engasjert og dagene er for korte til å få tid til alt jeg vil gjøre. Lekser, frivillige organisasjoner, turer.."

"Mange ungdommer ser ut til å trives og ha det bra, men innerst inne har man det kanskje ikke så bra."

"Nei, mer om kropp kanskje. Hvorfor man ser på seg selv som jævlig feit! Og har dårlig selvtillit, er sjenert.. hva kan man gjøre med dette??"

Forhold til kultur og fritidsaktiviteter

Mange gir uttrykk for å ha et lidenskapelig forhold til sportsaktiviteter. Det som oftest blir nevnt er håndball og fotball. Kulturaktiviteter som musikk, dans og teater nevnes også ofte.

"Vi trenger flere volleyballnett i Dødens dal, og ellers i Trondheim. Det i Djupvika bør "pusses opp" vi er ungdommer på Lade som kan ta oss av dette om vi får tildelt midler. Dessuten trenger ungdom flere oppholdssteder og billigere buss."

Synspunkter på undersøkelsen og spørsmål vi skulle stilt

Ganske mange elever hadde synspunkter på undersøkelsen generelt, både i positiv og negativ retning.

"Synes at det er positivt at dere kjører denne testen ;D"

"At denne undersøkelsen var dritt kjedelig!! Egentlig så tror jeg at det meste jeg er opptatt av er kommet fram i spørsmål før i undersøkelsen. Kommer ikke på noe som ikke er nevnt, så dere får greie dere med det jeg har sagt!"

"Ikke spør om noe personlige ting neste gang!!"

Flere av ungdommene ønsker at vi skulle stilt spørsmål rundt temaer som:

- i. seksuell legning
- ii. om de unge jobber og forhold rundt dette
- iii. spiseforstyrrelser

Dette er interessante synspunkter som blant annet gir tips til hva det kan være behov for å ta opp i skolesammenheng og i tilsvarende undersøkelser. Enkelte av punktene ovenfor ble også utdypet av elevene:

"Dere spør ikke om homofili. Null spm. om holdninger ift. dette, behov for det. "jævla homo" er fortsatt et skjellsord, dessverre. Etterlyser et holdningsprogram ift. dette. Null problem å kjøpe alkohol og sigaretter på butikker i Trondheim"

"Dere må opplyse mer om homofili til ungdom. Få de til å forstå hvor normalt dette er, og gjøre det lett for en 15-åring å stå fram....!!"

"Litt lite spørsmål og selvtillit og press på alkohol, sex og kropp, det er viktige spørsmål for oss i ungdommen og det er viktig å lære ungdommer på min alder om det. Synes det er for sent med seksualundervisning i 10ende."

"Prevensjon bør bli lettere tilgjengelig, og elever i spesielt ungdomskolen bør få bedre opplysning om sex og seksuelt overførbare sykdommer. Det er ALT for dårlig informasjon om det, og det ender med at elevene må søke til internett for å få opplysninger"

Det er mange kommentarer som kommer fram gjennom svarene på dette åpne spørsmålet. At over 2700 elever har tatt seg tid til å skrive ned utsagn viser at de ønsker å formidle tanker og synspunkter de er opptatt av.

14. BRUK AV RESULTATENE

Ungdomsundersøkelsen 2005 omfatter et bredt spekter av temaer og spørsmål. Fra utdanning og fritid, via vennskap og psykisk helse, forelskelse, kropp og seksualitet til mer problematiske områder som rus og vold.

Vennskap og psykisk helse samt forelskelse, kropp og seksualitet er viktige områder for ungdom. Samtidig er det slik at de som har mange kroppslige plager også har mange psykiske plager.

Resultatene viser at de fleste synes de har det bra og er fornøyde med livet. Men det er også grunn til bekymring. Alvorlige belastninger som man utsettes for tidlig i livet for eksempel psykiske/psykososiale problemer eller rus, kan føre til alvorlige og kanskje livsvarige konsekvenser for den enkelte – og samfunnet.

For å kunne utvikle gode forebyggende metoder og tiltak er det viktig å ha gode kunnskaper om hvor vanlig helseproblemer er, hvem som rammes, hva som øker risikoen og hva som virker beskyttende.

Denne framstillingen gir et breddebilde når det gjelder ulike sider ved ungdommers liv. Materialet er stort, og det vil gi mulighet for også etter hvert å gå mer i dybden når det gjelder å få bakgrunnskunnskap til å utforme gode forebyggende strategier.

Det har vært et ønske fra rådmannen i Trondheim kommune at informasjonen som er innhentet vil bli brukt på den enkelte skole; både av elever og lærere. I tillegg mener vi resultatene vil være et nyttig for andre som er opptatt av og jobber med ungdom: Vi tenker spesielt på foreldre/foresatte, Ungdommens bystyre, lag og organisasjoner, andre kommunale og fylkeskommunale enheter samt andre miljøer og fora som jobber med ungdom.

Som ei jente sier det:

"Hmm, jeg er opptatt av at ungdom skal bli hørt bedre om sine meninger og hjelpe til å planlegge eller styre eventuelle prosjekter eller annet." (jente VGS)

LITTERATURLISTE

Almås R., Karlsen, K. og Thorland, I. (1995): *Fra pliktsamfunn til mulighetstorg. Tre generasjoner skriver sin ungdom*. Senter for bygdeforskning, rapport 5

Folkehelseinstituttet (2005): *Snus overtar for røyking i Nordland*.
<http://www.fhi.no/artikler/?id=55606>

Grytbakk, A. og J. H. Borgestrand (2005): *Følelser i drift*. Trondheim: BUS

Hegna, K. (2005): *"Likestillingsprosjektets" barn. Endringer i kjønnsforskjeller blant ungdom fra 1992-2002*. NOVA-rapport 21/05. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)

Marthinsen, E. og M. Røe (2004): *Fattig eller rik – slik ungdom ser det*. Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap. Trondheim: NTNU

Nesheim, T. og S. Haugland (2003): *Fysisk aktivitet og opplevd helse blant norske 11-15-åring*. Oslo: Tidsskrift for den Norske Lægeforening 123:2004

Program for skolehelsetjenesten i grunnskole og videregående skole 2004-2007. Trondheim kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune.

Samfunnsspeilet nr. 3/2003: *25 år med selvbestemt abort i Norge*. Oslo: Statistisk sentralbyrå (SSB)

SIRUS (2005): *Hovedresultater fra de årlige ungdomsundersøkelsene 1968-2005*. Oslo: SIRUS (Statens institutt for rusmiddelforskning) http://www.sirus.no/fhp/d_emneside/cf/hParent_75/hDKey_8

SSB (Statistisk sentralbyrå) 2003: *Levekårsundersøkelsen 2002*

SSB (Statistisk sentralbyrå), statistikkbanken 2005: *Andel dagligrøykere i aldersgruppen 16-25 år. Glidende gjennomsnitt 2001-2005*.

Storvoll, E. og G. Moshuus (2003): *Fritidsbruk, problematferd og framtidssønsker blant norsk ungdom. Tabellvedlegg til faktarapport til Europarådet om norsk ungdomspolitik*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)

Thoresen, M. (1995): *Ung fritid i Trondheim*. UNGforsk-rapport 2/95

Thorland, I. (1996): *Ungdomstid. En sosiologisk analyse av livshistorier skrevet av tre generasjoner kvinner*. Trondheim: NTNU, institutt for sosiologi og statsvitenskap

Wold, B. (2005): Intervju i *Helsenytt for alle*

Ziehe, T. (1989): *Kulturanalyser: Ungdom utbildning, modernitet*. Stockholm: Symposion.